

Νέον Πνεῦμα

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ - ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ - ΚΡΙΤΙΚΗ - ΙΣΤΟΡΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'—ΕΤΟΣ Α'
ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ 4—5

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ
ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ Ι. ΒΟΓΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ
ΑΠΡΙΛΙΟΣ—ΜΑΪΟΣ 1944

ΑΘΗΝΑ

Νά πού σήμερα εκπληρώνουμε την υπόσχεση πού δώσαμε και παρουσιάζουμε τό τεύχος μας τούτο αφιερωμένο πέρα ως πέρα στην 'Αθήνα μας—στην Ιδέα της 'Αθήνας. Γιατί ή 'Αθήνα δέν είναι μιά πολιτεία όπως τόσες άλλες στον κόσμο τόν παλιό και τό νεώτερο, αλλά είναι πρό παντός 'Ιδέα και Σύμβολο. 'Ιδέα πού συμβολίζει τό Φῶς τού 'Αρχαίου Πνεύματος και την τελειότητα τού καλλιτεχνικού κάλλους.

'Αθήνα! Πόσες άναμνήσεις καιρών αρχαίων δέν ανασταίνονται μέ τόνόμά σου... Όνομα μαγικό, πού κλείνει και άγκαλιαζει μέσα του όλα κερή την Ιστορία της 'Ελλάδας και ξαναφέρει μπρός στά μάτια μας, σέ κάθε μας βήμα, τό μεγαλείο και τή λάμψη τού 'Αρχαίου Κόσμου. 'Αθήνα, ή πόλη μέ τ' άθάνατα συντρίμια, πού ναι σκορπισμένα δῶ και κεί στό ιερό της χῶμα και πάνω άπ' όλα ό Παρθενώνας της, πού στέκει κεί ψηλά στον 'Ιερό Βράχο, φωτολουσμένος κι' άποθεωμένος μέσα στό γαλάζιο άττικό φῶς, κι' άγναντεύει τό πέρασμα τῶν αίωνων, σάν ένα σύμβολο μιάς παγκόσμιας και πανανθρώπινης θρησκείας—της θρησκείας τού Πνεύματος και της Τέχνης—πού σκόρπισε την Ιερή της κι' άσβηστη φλόγα στά πέρατα της Οικουμένης. . .

Μά και πόσες άλλες άξέχαστες άναμνήσεις δέν μäs φέρνει καθημερινά στό νοῦ μας ή πολιτεία τούτη άπ' τόν άγῶνα τού 21 κι' άπ' τόν καιρό πῶγινε ή μικρή μας, μά μεγάλη σέ Ιστορική παράδοση, Πρωτεύουσα! Κι' άκόμα κατόπι, όταν έγινε σιγά-σιγά μιά μεγαλούπολη κ' ή καρδιά τού 'Ελληνισμού μέ τ' 'Ανάκτορά της, τά πάρκα της, τά μαρμαρένια της άρχοντόσπιτα, μέ την πολιτισμένη κι' ευγενικά κοινωνία της, μέ τά Πανεπιστήμιά της, τά Μουσεία της, την 'Ακαδημία της και την πλούσια πνευματική της άνθηση. . .

Και δέν είναι μόνον ή Ιστορία τού τόπου αὐτοῦ πού μäs κάνει νά πατάμε μέ σεβασμό τό ιερό του χῶμα και νά στέκουμε σέ κάθε μας βήμα σκεπτικοί μπρός στην αιώνια του δόξα! Είναι κ' ή μαγεμένη του φύση πού μäs κάνει νά τόν λατρεύουμε και νά τόν αγαπούμε, σάμπως νάμαστέ όλοι γεννημένοι μέσα στην άγκαλιά του. Είναι οί γραφικοί λόφοι πού τού δίνουν μιά ξεχωριστή χάρη, μέ τό Λυκαβητό πού στέκει ανάμεσα στην πολιτεία σάν ένας πελώριος πύργος, λές και τώρα δά πῶς ξεπήδησε μέσα άπ' τά σπλάχνα της. Είναι οί μαγικές έξοχες μέ τούς καταπράσινους πευκῶνες τους και ό Ιστορικός έλαιῶνας πού στολίζει άκόμη τόν κάμπο της. Είναι τά γκρίζα βουνά πού την περιζώνουν μέ τίς έλατόφυτες και γραφικές κορφές τους. Είναι τά ειδυλλιακά και δαντελωτά άκρογιάλια π' άγναντεύουν τά μενεξεδένια νησιά τού Σαρωνικού, πού γίνονται ένα ὠνειρεμένο θάμα κάτω άπ' την δόλχυση λάμψη τ' άττικού φωτός. . .

Γιά όλα τούτα τά ζηλευτά στολίδια της αιώνιας πολιτείας αφιερώνουμε τό πανηγυρικό τούτο τεύχος μας.

Δ. Β.

Ὡ τε λιπαράι και Ιστέφα-
(νοι και άόιδμοι,
'Ελλάδος ξερισμα, κλειναι
('Αθήναι,
δαιμόνιον πτολιεθρον.

ΠΙΝΔΑΡΟΣ

ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΝΤΑΙ :

*

Σ Π Υ Ρ Ο Σ Μ Ε Λ Α Σ
ΠΑΥΛΟΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ
ΑΓΓ. ΣΙΚΙΕΛΙΑΝΟΣ
ΔΙΟΝ ΚΟΚΚΙΝΟΣ
ΜΑΝ. ΚΑΝΕΛΛΗΣ
ΑΘΗΝΑ ΤΑΡΣΟΥΛΗ
ΚΟΥΛΗΣ ΑΛΕΠΗΣ
ΓΙΩΡΓΟΣ Κ. ΣΤΑΜΠΟΛΗΣ
ΝΙΚΟΣ Δ. ΠΑΠΠΑΣ
ΑΛΕΚΟΣ ΛΙΔΩΡΙΚΗΣ
ΣΠ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΡΙΚΚΗΣ
ΒΑΣΙΛΗΣ ΗΛΙΑΔΗΣ
ΜΙΝΩΣ ΑΝΔΡΟΥΛΙΔΑΚΗΣ
ΔΗΜ. Γ. ΣΚΟΥΖΕΣ
ΑΘΑΝΑΣΙΑ ΜΑΓΙΑΚΟΥ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΛΑΜΠΙΚΗΣ
ΟΡΕΣΤΗΣ ΛΑΣΚΟΣ
ΜΙΧΑΛΗΣ ΚΟΥΡΜΟΥΛΗΣ

ΠΑΤΑΩ τὸ κλασσικὸ χῶμα σου, πανέμορφη Ἀττική. Ἀνασαιῶν βαθεῖα τὸν ἐλαφρὸ σου, θυμαρολουσμένο καὶ πευκομυρωμένο ἀέρα. Βυθίζω τὸ βλέμμα ἐλεύθερα, πέρα κι' ἀπὸ τὰ σμήνη τῶν ἄστρων ποὺ

ἐκτελοῦν τὸν αἰώνιο χορὸ στὸ διάστημα. Αἰσθάνομαι τὸ ἐκπληκτικὸ σου φῶς νὰ μὲ διαυγάζη ὡς τὴν ἐσχάτην ἴνα μου, νὰ μὴν ἀφίνη μέσα μου τίποτε τὸ ἀμφίβολο, τίποτε τὸ ἀόριστο. Θαυμάζω ἀχόρταγα τὰ ὑψηλὰ κατορθώματα τοῦ φωτὸς αὐτοῦ, τὸ κλασσικὸ σχέδιο, τὸ πλαστικὰ συγκροτημένο, τακτοποιημένο, ἰσορροπημένο τοπίο, ποὺ ὡς νὰ διατηρῆ ἀναμνήσεις κυβιστικῶν δραμάτων, τὴν ὑπέροχη ἀρχιτεκτονικὴ σύνθεση τῶν βουνῶν, ποὺ ὡς νὰ ἔχουν βγῆ ἀπὸ τὸ γλύφανον σοφοῦ καλλιτέχνη. Χαϊδεύω ἀχόρταγα τὰ θαυμαστά «μοντέλα» τους, τὶς πανάλαφρες ράχες, τοὺς ὀλόγυμνους χρυσομένους μαστούς, ποὺ νομίζετε πὼς ἀνεβοκατεβαίνουν μὲ ρυθμὸ βαθείας γαλήνιας ἀναπνοῆς. Ἀκούω τὸ κῆμα τοῦ κόλπου σου νὰ ξαναπλάττη μὲ τὸ φλοῖσβο του στὴν ἀμμουδιά τὰ κοσμητικὰ ἐπίθετα τοῦ Ὀμήρου, ὄλο ἔλμη, ἀφρό, νειάτα αἰώνια. Καὶ ἀπὸ τὸ ἀσημένιο φύλλωμα τῆς ἱερῆς ἐλιάς, τὸ τζιτζικα νὰ μετουσιῶν τὴ φωτοβολῆ σὲ θριαμβευτικὸ τραγούδι, συντριβάνι ὀλόχρυσό χαρᾶς.

Πόσες παγίδες δὲν στήνει στὴν καρδιά μας ἡ πολιτισμένη ξενιτιά! Τὰ διανοητικὰ τῆς φῶτα, ἡ μεγάλῃ ζωῆ τῆς, ὁ πλοῦτος τῆς. Καὶ ὅμως εἶναι ἀδύνατο νὰ δαμάσῃ τὴ νοσταλγία τῆς Ἀττικῆς. Πόσες φορές, ἐκεῖ μακρὰ, δὲν ἦρθε στὰ ὄνειρά μου, νὰ ταχύνη ἔξαφνα τὸν παλμὸ τῆς καρδιάς μου καὶ νὰ μὲ ξυπνήσῃ μὲ μάτια ὑγρά! Ἡ ἀνίκητὴ αὐτὴ γοητεία, ὁ βαθύτατος αὐτὸς δεσμός, εἶν' ἓνα αἶσθημα ποὺ ἀμφιβάλλω ἂν ὑπάρχη σ' ἄλλους ἀνθρώπους, σ' ἄλλους Ἕλληνες ἀκόμα.

Ὁ Ἀθηναῖος ἔχει δημιουργήσῃ ἓνα καινούργιο εἶδος πατριωτισμοῦ: Τὸν πατριωτισμὸ τοῦ τόπου. Δὲν ὑπάρχει λατρεία τῆς Θεσσαλίας, τῆς Μακεδονίας, τῆς Ἠπείρου ἢ τῆς Βοιωτίας. Ἀλλὰ ὑπάρχει λατρεία τῆς Ἀττικῆς, τῆς Ἀθήνας. Δὲ θ' ἀκούσετε τὸ Θεσσαλὸ ἢ τὸν Μακεδόνα νὰ σᾶς μιλήσῃ γιὰ τὸ τοπίο του. Ὅταν εἶναι στὰ ξένα μπορεῖ νὰ νοσταλγῆ τὸ σπίτι του, τοὺς δικούς του, τὸ χωριὸ του, νὰ στέλνῃ χρήματα γιὰ ἐκκλησία καὶ καμπάνες γιὰ τὰ καμπαναριά τῆς. Δὲ θ' ἀκούσετε ὅμως ποτέ μιά λέξι νοσταλγίας γιὰ τὸ τοπίο του. Γιὰ ν' ἀπαντήσετε αὐτὸ τὸ αἶσθημα πρέπει ν' ἀνεβῆτε στοὺς ποιητές. Ἀνήκει στὸν Κρυστάλλη νὰ βάζῃ σὲ στίχους τοὺς στεναγμούς του, γιὰ τὰ κρεμάμενα νερά τῆς Ἠπείρου καὶ στὸν Ἀνδρέα Κάλβο νὰ ξεχύνῃ στὸ «Φιλόπατρι» τὴ νοσταλγία του γιὰ τὰ σκιώδη βουνὰ τῆς Ζακύνθου, ὅπου ἤκουε σημαίνοντα τὰ θεῖα τῆς Ἀρτέμιδος τόξα. Ἀλλὰ πάρτε τὸν πιὸ πεζὸ συμβολαιογράφου τῶν Ἀθη-

Του Ἀκαδημαϊκοῦ κ. ΣΠΥΡΟΥ ΜΕΛΛΗ

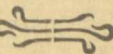
Α Τ Τ Ι Κ Η

⊙

Ἕλληνες. Ὅλοι ἔχουν πατρίδα τὴν Ἀττικὴ. Ἐτισκρατεῖ ἀκόμη σήμερα τὴν παλαιὰ τῆς ἡγεμονία. Κι' ἄς εἶναι γυμνὴ ἀπὸ ἄλλο μεγαλεῖο, πολιτικὸ, πνευματικὸ, ὕλικό. Κρατεῖ αὐτὴ τὴν ἡγεμονία μὲ τὸ πιὸ πρωταρχικὸ καὶ γνήσιο μεγαλεῖο—τὸ μεγαλεῖο τῆς φύσεως. Ὅλοι οἱ Ἕλληνες καὶ ὅλοι οἱ ξένοι ποὺ ἔρχονται ἐδῶ, ὅταν τὸ βαπὸρι ζυγῶνῃ πρὸς τὶς ἀκτὲς τῆς Ἀττικῆς, κάνουν ἔφοδο καὶ στίς δυὸ γέφυρες γιὰ νὰ μείνουν ἐκεῖ μιά ὥρα, μὲ μάτια καὶ μὲ κιάλια προσηλωμένα στοὺς γυμνοὺς σταχτεῖς βράχους, γεμάτωνους φωλιές γιὰ κυκλάμινα, στὸ ξερό καὶ λεπτὸ κοκκινόχωμα ὅπου τρυπῶνῃ τὸ λυγερὸ στέλεχος τοῦ ἀσφοδελοῦ. Ὁ πιὸ κοινὸς ἐπιβάτης ἔχει μιά στιγμὴ σιγαλοῦ θαυμασμοῦ, ὅταν ὁ θεῖος πίνακος ἀνακύπτῃ ὀλόκληρος ἀπὸ τὴν ὀλόστρωτὴ θάλασσα, τραγούδι γραμμῆς καὶ χρώματος, ἀρμονία ὑπέροχη, ὅλη ἐλευθερία καὶ πειθαρχία μαζί, ὅλη βάθος καὶ διαφάνεια.

Ὅλη αὐτὴ ἡ λεκάνη παρουσιάζεται ὡς ἔργο, ὡς ἀποτέλεσμα θελήσεως. Σὰν νὰ διαφαινεῖται παντοῦ μιά συνειδησις, ἡ ὅποια κατόπιν πάλης ἔχει κατορθώσει ν' ἀποσπάσῃ τὴν ὕλη ἀπὸ τὴν δυναστεία τῶν νόμων τῆς καὶ τοῦ τυχαίου, νὰ τὴν ἀπολυτρώσῃ, νὰ τὴν ἀνεβάσῃ στὴν τάξι τοῦ ὑψηλοῦ καλλιτεχνήματος. Ὁ ἀέρας τῆς ἀπιστεῦτου αὐτῆς νίκης πνέει ἐπάνω ἀπ' ὅλο αὐτὸν τὸν ἱερὸ χῶρο. Ἕλληνα ξιπασμένε, κάνεις καλὰ νὰ φεύγῃς ἀπὸ δῶ. Ἡ Ἀττικὴ τί μπορεῖ νὰ σου δώσῃ; Φύσις ἐκτάκτως διανοητικὴ ἀπευθύνεται στὴ διανοητικὴ ὀριμότητα. Μιλáει σ' αὐτοὺς ποὺ πάλαιψαν γιὰ τὴν ἐσωτερικὴ τους ἀρμονία ἢ εὐρήκαν τὴ λύσι στὴν κυριαρχία τοῦ νοῦ ἐπάνω στὸ τυφλὸ ἔνστικτό. Ὁ Παρθενῶν ποὺ ὑψώνεται μὲς ἀπὸ τὸ πέλαγος τῶν σπιτιῶν, τῶν φωτεινῶν κύβων, δὲν εἶναι ἀπλὸ στολίδι ποὺ ἔβαλαν ἐκεῖ. Εἶναι ἡ ὀργανικὴ συνέχεια καὶ τὸ τελείωμα αὐτῆς τῆς φύσεως. Δὲν ὑπάρχει σπουδαιότερη ἐργασία γιὰ τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸ νὰ δώσῃ ἀπάνω στὴ γῆ μίαν εἰκόνα τῶν οὐρανῶν του. Ὁ Ἕλληνας τὴν ἔδωσε μὲ τὸν Πραθενῶνα, ποὺ εἶναι ἀκριβῶς μιά εἰκόνα τῆς γῆς του, μιά σύνοψις τῆς Ἀττικῆς φύσεως. Εἶνε γῆ ποὺ ἔχει ἀνεβῆ στὸν οὐρανὸ, οὐρανὸς ποὺ ἔχει κατέβῃ στὴ γῆ. Εἶναι ἡ ἔκφρασις ἐνὸς θεοῦ ποὺ κρατεῖ τὸ πιὸ πατρικὸ του χαμόγελο στοὺς ἀνθρώπους.

ΣΠΥΡΟΣ ΜΕΛΛΗΣ

ΠΑΥΛΟΥ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΜΙΑΣ ΓΟΗΤΕΙΑΣ

—

Ὁ ὕμνος ἢ ἡ ὀργή μας; Τί σοῦ πρέπει, Ἀθήνα; Τὸ ρωτιέμαι σὲ στιγμὲς νηφαλιότητος. Ἀλλὰ εἶναι τόσο σπάνιες οἱ στιγμὲς αὐτές. . . Πῶς μπορεῖ νὰ εἶναι νηφάλιος ὁποῖος ζῆ μοῖς σου; Ἐοῦ ἐμπνέεις τὰ μεγάλα πάθη. Τὸν μεγάλο ἔρωτα, ἢ τὴ μεγάλη ἀποστροφή. Στὸν ἴδιό δὲ ἄνθρωπο καὶ τὰ δύο αἰσθήματα. Ἐκεῖνος ποὺ σὲ λατρεύει τὴν μιά στιγμὴ, θέλει ν' ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ κοντὰ σου τὴν ἄλλη. Μέσος ὄρος μὲ σένα δὲ χωρεῖ. Δὲν εἶσαι ὡς ἄλλες πόλεις ποὺ μπορεῖ κανεὶς νὰ τις ἀντικρύσῃ μὲ τὴν ψυχραιμία τοῦ παρατηρητῆ καὶ κάπου νὰ τὴν κατατάξῃ. Ἀδιαφορία καὶ ἀντικειμενικὴ κρίσις κοντὰ σου δὲν ἔχουν θέση. Ἐοῦ φανατίζεις. Ἐχεις ὁμορφιές ποὺ μεθοῦν. Ἐχεις ἐσχήμες ποὺ ἐξοργίζουν. Ἐχεις στιγμὲς ποὺ μᾶς κάνουν φλογεροὺς ἑραστές σου, κι' ἔχεις ἄλλες στιγμὲς ποὺ ἀναζητοῦμε τίς πύλες τῆς ἐξόδου σου γιὰ νὰ μὴ σ' ἀκοῦμε, νὰ μὴ σὲ βλέπουμε.

Μιά ἀνοιξὴ στὴν Ἀθήνα. Τί ἀνείπωτη ἡδονή! Γιορτὴ τῆς ψυχῆς. Πανήγυρις τῶν αἰσθήσεων.

Μιά μέρα ὅμως καύσωνα στὴν Ἀθήνα; Τί κόλαση! Σὰς πιάνει ἀπόγνωσις καὶ κατεβαίνετε στὸ Φάληρό νὰ πέσετε στὴ θάλασσα ἢ παίρνετε τὰ βουνὰ γιὰ νὰ λυτρωθῆτε ἀπὸ τίς φλόγες ποὺ σᾶς ἀγκαλιάζουν.

Ἐνα φθινόπωρο στὴν Ἀθήνα; Ὅποιος δὲν τῶξῃσῃ ἄς μὴν πῆ δεῖ ξέρεῖ τὴ ζωὴ. Ἡ εὐγένεια διάχυτὴ στὴ φύση. Πνοὴ ἀβρότητας καὶ ἀπαλότητος. Τὸ χᾶδι τῶν οὐρανῶν στὸ γένος τῶν ἀνθρώπων.

Μιά μέρα ὅμως χειμωνιάτικη μὲ τὰ ξυράφια ποὺ κατεβάξῃ ὁ Ὑμηττός καὶ μᾶς κόβει τ' αὐτιά, καὶ μᾶς κοκκινίζει τίς μύτες, καὶ μᾶς παγώνει τὰ δάχτυλα καὶ περνᾷ ὡς τὰ κόκκαλα μας; Πουθενά ἄλλοῦ δὲ θὰ δοκιμάσετε τόσο διαπεραστικὸ, τόσο ἐξοργιστικὸ κρύο.

Καὶ θέλετε νηφάλια κρίσις γιὰ τὴν πόλη αὐτὴ μὲ τίς μεγαλύτερες ἀνομιότητες; Δὲν ἔρω ἂν ὑπάρχουν εὐλιχρινεῖς ἀθηναϊολάτρες. Μοῦ φαίνεται ὅμως ὅτι ἡ μεγαλύτερη εὐλιχρινεῖα ἀπέναντι τῆς Ἀθήνας εἶναι ἡ ἀστάθεια τῶν αἰσθημάτων μας.

Ἀλλὰ, νὰ ποὺ χωρὶς νὰ τὸ καταλάβω ψάσαμε τὸ μυστικὸ τῆς γοητείας τῆς; Ἡ ἀστάθεια καὶ ἡ ποικιλία στίς ἐμφανίσεις. Ἡ γοναίκα ποὺ κατέχει τὴν τέχνη τῆς. Καὶ γι' αὐτὸ δὲν ξεκολλᾷτε ἀπὸ κοντὰ τῆς.

Π. ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ

ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΥ Η ΣΚΕΨΗ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

⊙ Κι' ὦ γῆ Ἀττικὴ!

Μὲ τὸ πηγούνι μὲς στὴ φουχτα μου κρατώντας σηκωμένο ἀπάνω τὸ κεφάλι, ὡς ἡ μορφὴ τῶν ποταμῶν σου, τελευταία στ' ἀέτωμα ψηλά, ἀπλωμένο, στίς βαδιές ἀνάλαφρες νύχτες στὸ χῶμα σου, ἀγρυπνος, μὲ τὴν καρδιά σφιγμένη ἀπάνω σου, νὰ πνίγω ὅσο μπορῶ τὸ χτύπο τῆς, π' ἀνέβαινε ἀπ' τ' αὐτιά μου μὲς στὸ στοχασμὸ μου, ὡς ἡ βοή τοῦ γρύλου στὴ λαμπρὴ νυχτιά, ἐκύτταζα τριγύρα ἀκοίμητος, ἀλλάζοντας μαζί τους τὴν ψυχὴ μου, ὄλοῦδε μου, τὰ δεῖτα Ἀττικὰ βουνά!

Καὶ μόνος
Ναέ,
γνώρισσ τότε,
μὲς στὰ βόδη τῆς ψυχῆς μου,
τὸ μακάριο πένθος τῆς ζωηφόρου σου,

κι' ὡς ἀν ἐκεῖνος ὁποῦ ἀπάνω στίς μετόπες Σου ὀδηγεῖ τὸ βῶδι στὴ θυσία μὲ τὸ κεφάλι σου σκυφτό, κι' ἔχει τὴ χλαῖνα σηκωμένη ἀπάνω ἀπὸ τὰ χεῖλη του, ὅμοια κι' ἐγὼ ἀπὸ τότε, ὦ λιτανεῖα τῶν Παναθηναίων, σ' ἀκλούθησα βουβός!

Κι' ἂν ἡ σγουρὴ ἢ ἀψάδα τῶν θεσσαλικῶν σου χρυσοχάλινων ἀτιῶν φεύγει ἀλαφρότερα κυβερνημένη ἀπ' τὴν ἀνάερη χάρη τῶν ἐφήβων σου, ὅμως ἤξερα πῶς στὸ λευκὸ σου ἀέρα μαύρη ἀνέμιζεν ἡ χλαῖνα πίσωδὲ τους μ' ὄλο τὸ σφιχτό, τὸ πλοῦσιο κύμα, ἀπὸ τὸ τετραπόδισμα ἢ τὸν καλπασμό!

Καὶ σ' ἡῦρα τέλος, ὄλη,
ὦ Γύναια ψυχική,
μὲ μοναχὰ τὸν ἀνδρὸ τῆς ἀνοιξῆς χιτῶνα γύρα μου βαδίζοντας μπροστὰ στὴ ζωὴ, καθὼς στὸν ἴδιο Σου τὸ διάλογο, Ἀττικὴ, ποὺ πρὶν ἢ ἐρώτησις εἰπωδὲ, παρθένα καρτερεῖ ἢ ἀπάντησις στὸ νοῦ,

κι' αὐτὸς δὲ στρέφει τὸ κεφάλι πιά δισταχτικὰ, ἀλλὰ ὄλοένα προχωρώντας πρὸς τὴ Νεότητά Του βρίσκει ξαφνικὰ τὴ λύτρωσι, τὴ λύτρωσι, τὴ λύτρωσι.

καὶ νὰ, ὦ Σὺ, μόνον ἀγαλμα τοῦ Διδύμου στὴ γῆ, Πλάτωνε, νὰ, τὸ τέλος τῆς πορείας Σου γίνεται δική μου Ἀρχή!

Ὡ λόγε,
π' ἀναπαύθηκεν ἡ σκέψη τῆς Ἀθήνας, αἰῶνες,
γι' ν' ἀνθίσῃ στὸν ἀγῶνα μου

«Ἡ μόνη μέθοδος εἶν' ὁ θάνατος»

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΚΟΚΚΙΝΟΥ: ΚΛΕΙΣΤΟ ΑΘΗΝΑΪΚΟ ΕΚΚΛΗΣΑΚΙ

ΞΕΡΩ ένα έκκλησάκι τόσο δά μικρό, κρυμμένο στην καρδιά μιās πέτρινης σκάλας, πού ανεβαίνει στην 'Ακρόπολη. Καμωμένο από πετρα παλιά. 'Από έρείπια άρχαία. 'Από τὸ βωμό μιās 'Αθηνᾶς, ἀπὸ τὴν ἀσπίδα πού κρατοῦσε ἕνας 'Αρης. Μὲ γδαρμένους τοίχους καὶ πρασινόμαυρη στέγη σάν ἀπὸ τριμμένους μανδύες προφητῶν. Μὲ τροῦλους στρογγυλοῦς σάν ἀπὸ παλιῆς μίτρες λησμονημένων ἱεραρχῶν. Μ' ἕνα καντῆλι ἀπόξω στὸ μαυρισμένο γούβωμα τοῦ κάθετου πλαίνοῦ βράχου, πού συντηρεῖ τὴν ἄσβυστη φλόγα τοῦ ἡπίστη τῶν φτωχῶν ἀνθρώπων. Μὲ μιὰ λεύκα στὴν ἀύλη πού τὴ χτύπησε κάποτε ὁ κεραυνὸς καὶ κείνη ἀνάδοσε ἀπὸ τὶς ρίζες φοῦντες ὀλόχλωρες γύρω ἀπὸ τὸ μισοκαμμένο τῆς κορμό.

Ξέρω αὐτὸ τὸ έκκλησάκι πού εἶναι πάντα κλειστὸ. Δὲν ἔχει θρόνο γιὰ δεσπότη. Στὸ δρομάκι τοῦ δὲν μποροῦν ν' ἀνεβούν ἐκεῖνοι πού κουράζονται. Μὰ ἐκεῖ μέσα ὑπάρχει ἕνας μελαχροινὸς Χριστὸς, πού δὲν παύει νὰ εὐλογῇ τοὺς πιστοὺς ταπεινοὺς ἀνθρώπους πού τὸν προσκυνοῦν μὲ τὰ χέρια στὶς καρδιές καὶ τὸν ξέρουν καὶ τοὺς ξέρει σάν ἕνας προαιώνιος 'Αθηναῖος.

(Ἔνα κομμάτι ἀπὸ ἀνέκδοτο τόμο)

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΚΟΚΚΙΝΟΣ

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

(ΣΤΡΟΦΗ)

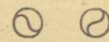
Ἦ βλαστάρια τοῦ 'Ερεχθέα, πού καλότυχα, ἀπὸ χρόνια μὲς σὲ χώρα ζεῖτε αἰώνια πού δὲν κούρσεψεν ὄχτρος. Τῶν θεῶν πού ἀπόγονοι εἴστε, πού ἡ σοφία εἶν' ἡ τροφή σας, πού χαϊδεύει τὴν εἰδῆ σας πάντα αἰθέρας ἀλαφρός. Ὅπου λέν πῶς ἡ 'Αρμονία, μιὰ πανώρια ξανθονία, τὶς ἀγνῆς Πιερίδες Μοῦσες ἐγεννοῦσε τὶς ἑννιά...

(ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ)

Κι' ἀπ' τὸ διάφανο ἀφοῦ πήρε Κηφισό, λένε, δροσοῦλες ἡ 'Αφροδίτη εὐφραντικές, στὴν 'Αθήνα ἐσκόρπισε αὔρες ἀπαλά χαϊδευτικές. Καὶ τοὺς 'Ερωτες πῶς πάντα, ρόδων βάζοντας στεφάνι στὰ μαλλιά της, ξαπολά, τῆς Σοφίας τοὺς παραστάτες, πού στὸ κάθε τί βοηθᾶνε, σ' ὄλα τὰ ἔργα τὰ καλά.

(Μῆδεια — Στάσιμο Γ')

(Μετάφρ.) ΚΟΥΛΗΣ ΠΛΕΠΗΣ

Ο ΒΥΡΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

(ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ ΤΟΝ «ΚΟΥΡΣΑΡΟ»)

III

Σ' ἕνα τέτοιο χρυσὸ δαίλι σ' εἶδε, Αθήνα μου, ὁ σοφὸς σου καὶ μὲ τέτοια χρυσὴ λάμψη τὸν χαιρέτησε τὸ φῶς σου.

Μὰ λησμόνησα! Γιὰ πέσμου, γιατί ἡ λύρα μου σὲ ψάλλει; Ἦ! Σάν δὴ κανεὶς ἐκεῖνο τὸ πανώρηο σου ἀκρογιάλι, πῶς μπορεῖ νὰ σὲ ξεχάσει; Κάθε ὄνομ' ἄλλο σβύνει Στ' ὄνομά σου ἐμπρός πού κάποια θεϊκὴ τὸ λούζει κρήνη. Ὅποιος σ' εἶδε, ὠραία 'Αθήνα, σὲ μιὰ δύση, στὸν αἰῶνα ἐτυπώθη στὴν ψυχὴ τοῦ ἡ δνειρευτῆ σου εἰκόνα. Ζὲ λάτρεύω. Ἄς μὲ χωρίζουν τόσοι χρόνοι καὶ κοιλάδες. Σὺ ποτὲ δὲν εἶσαι μόνη στὴν περίλυπῆ μου Μοῦσα.

Τοῦ Κουρσάρου τὸ νησάκι κάποι' εἶχε. Πῶς ποθοῦσα Πάλι ἐλεύθερη μιὰ μέρα νὰ σὲ ξαναχαιρετοῦσα!

(Μετάφραση)

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΠΑΖΕΛΟΣ

Κι' αἰσθανόμουν τὴν ἐπιθυμία νὰ σταθῶ πάνω στῆς 'Αττικῆς τὸ χῶμα καὶ μὲ τὰ ἴδια μου τὰ μάτια νὰ δῶ τοὺς τόπους ὅπου ὁ Ξενοφῶν μιλοῦσε μὲ τὸν Σωκράτη, ὅπου ὁ Πλάτων κι' ὁ 'Αριστοτέλης ἐδίδασκαν τοὺς νέους τῆ φιλοσοφία, αὐτὴ τούτη τὴ πόλι πού ξεπήδησε ὁ εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς: τῆς 'Αθήνας.

(Ἀπὸ τὸ βιβλίο τοῦ Δανουῦ κριτικοῦ G. Brandes, «Hellas», σ. σ. 104, 107).

ΑΘΗΝΑΣ ΤΑΡΣΟΥΛΗ ΑΘΗΝΑΪΚΟΣ ΓΑΜΟΣ ΣΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

Ὅσο περνοῦν οἱ αἰῶνες, οἱ παλιῆς συνήθειες, τὰ ἤθη, τὰ ἔθιμα, ἀκολουθῶντας τὸ νόμο τῆς φθορᾶς καὶ τῆς ἐναλλαγῆς, καταστρέφονται, ἐκλείπουν σιγά-σιγά καὶ δὲν ἀκοῦμε πιά γι' αὐτὰ παρὰ σὰ νὰ

πρόκειται γιὰ κάποια παραμῦθια πολὺ μακρυσμένου καιροῦ. Ἐν' ἀπ' αὐτὰ τὰ λησμονημένα παραμῦθια εἶναι καὶ τὸ πῶς γινότανε στὴν 'Αθήνα ὁ γάμος τὸν καιρὸ τῆς τουρκοκρατίας. Ἀπὸ πόσα κομικστραγικά στάδια προετοιμασίας προχωροῦσε ὅσο νὰ φτάσει στὸ ποθούμενο ἀποτελεσμα.

Πρῶτα-πρῶτα ὁ ἔρωτας, εἶδος πονηρὸ καὶ ἀπαγορευμένο, ἐθεωρεῖτο σκάνδαλο στὴν ἔνωση δυὸ νέων. Τὸ ζήτημα τοῦ γάμου ἦταν μόνον ὑπόθεση τῶν γονέων πού αὐτοὶ πάντα εἶχαν τὸν πρῶτο καὶ τὸν τελευταῖο λόγο, χωρὶς οὔτε κἀν νὰ ρωτήσουν τὰ γούστα τῶν παιδιῶν τους.

Στὴν ἀρχὴ τὸν κυριώτερο ρόλο ἔπαιζεν ἡ προξενήτρα, γεμάτη γλυκόλογα κι' ἐπαίνους στὰ πεθερικά γιὰ τὸν ὑποψήφιο γαμπρὸ ἢ γιὰ τὴν ὑποψήφια νύφη. Πήγαινε κι' ἔφερνε τὰ καλά μαντάτα ἀπὸ τὸ ἕνα σπίτι στὸ ἄλλο, μὲ τὴν κρυφὴ ἐλπίδα τοῦ γεροῦ χαρτζηλικιοῦ πού θάπερνε ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐπιτυχία τῆς προξενιάς.

Ὅταν οἱ γονεῖς τῶν μελλονύμφων ἔμεναν σύμφωνοι, ὁ πατέρας τῆς κόρης εἰσέταζε τὸ «ξωφύλλι»: ἕνα κατάλογο τοῦ τί τῆς δίνει γιὰ προικιά. Στὴν κορφὴ τοῦ καταλόγου σχεδίαζε ἕνα σταυρὸ γιὰ νὰ εὐλογηθῇ ὁ γάμος ἀπὸ τὸ Χριστὸ κι' ἀπὸ κάτω ἀκολουθοῦσαν ἕνα πλήθος ἀγιοτικῆς εὐχῆς.

Ὁ Νοτάριος, δηλαδὴ ὁ συμβολαιογράφος, μετέφερε τὸ γραφόμενα στὸ βιβλίο του μὲ τὰ προικοσύμφωνα. Ἐπειτα ἀπ' αὐτὰ ἀκολουθοῦσε ἡ ἔκθεση τῶν προικιοῦν. Ἐδεναν ἕναν σκρινὶ ἀπὸ τὴ μιὰ ἄκρη ὡς τὴν ἄλλη τῆς σάλας τοῦ σπιτιοῦ κι' ἐκρεμοῦσαν ἐκεῖ τὰ πολυτελέστερα φορέματα τῆς νύφης. Σ' ἄλλη θέση σχημάτιζαν τὸ γιοῦκο μὲ τὰ στρωσίδια τοῦ κρεβατιοῦ, χρᾶμια, βελέντζες, μεταξοτά παπλώματα. Στὴν πιὸ ἐπιδεικτικὴ θέση τῆς σάλας τοποθετοῦσαν τὰ δῶρα τοῦ γαμπροῦ, τὰ λεγόμενα λουτρίκια, δηλαδὴ ὅτι χρειάζεται ἡ νύφη γιὰ νὰ πάη στὸ λουτρό της.

Ὁ γαμπρὸς ἔστελνε τὰ δῶρα του μέσα σ' ἕνα μεγάλο σινί—χάλκινο ταψί—μὲ διάφορα διακοσμητικὰ σχέδια ἀπάνω του χαραγμένα. Ὅταν ἔφτανεν ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸ ταψί, φέροντας τὰ λουτρίκια, ὄλη ἡ γειτονιά ξεσηκώνονταν στὸ πάδι γιὰ νὰ τὰ θαυμάσῃ. Τί περιεῖχε τέλος πάντων αὐτὸ τὸ περιήρημο σινί; Ἐσώρροχα πολυτελῆ, φορέματα, παπούτσια καθὼς καὶ κοσμήματα πού θὰ τὰ φοροῦσε ἡ νέα ὄταν θὰ πήγαινε στὸ λουτρό, ὅπου οἱ γυναῖκες μπορούσαν τότε νὰ ἐπιδείξουν τὰ

λοῦσά τους, ἀφοῦ τοὺς εἶταν ἀπαγορευμένο νὰ βγαίνουν σὲ δημόσιο περίπατο.

Μέσα στὸ σινί ἦταν ἕνα ζευγάρι ξύλινα τσόκαρα λεγόμενα «λουλούνια» μιὰ ὀκὰ σαποῦνι ἄσπρο, μπογιὰ κινᾶ γιὰ τὰ νύχια,

φτιασίδια γιὰ τὸ πρόσωπο, σουρμεντένι, δηλαδὴ κοκκινιάδι γιὰ τὰ μάγουλα καὶ τὸ εἰδικὸ μολυβοκόντυλο γιὰ τὰ φρύδια καὶ τὶς βλεφαρίδες. Ἀπαραίτητο συμπλήρωμα στὰ λουτρίκια ἦταν μιὰ ἀσημένια ταμπакέρα, ἕν' ἀσημένιο χτένι, ἕνα τοιμπιδάκι γιὰ τὴν ἀποτρίχωση καὶ τὸ μετάλλινο τάσι, πού μ' αὐτὸ θὰ ἔχυναν οἱ λουτράρισσες τὸ νερὸ ἀπάνω στὴ νέα γιὰ νὰ τὴν ξεβγάλουν ἀπὸ τὶς σαπουνάδες.

Ὅλ' οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι ἔρριναν μὲ ρῖζι τὰ προικιά, ἔριχναν λεφτὰ καὶ κοσμήματα μέσα στὸ τάσι, ἔτρωγαν γλυκὰ κι' ἔπιναν ροσόλια γιὰ νὰ εὐχηθοῦν τὴν καλὴ τύχη. Οἱ κυριώτεροι συγγενεῖς συναποκομίζαν φεύγοντας κι' ἀπὸ ἕνα μπογαλάκι μὲ δῶρα τῆς νύφης. Στὸ Δεσπότη χάριζαν ἕνα καινούργιο ποικαμισόβραχο, στὸν κουμπάρο μαντήλια μεταξοτά, στὴν προξενήτρα ἄλλα δῶρα σὲ εἶδη ρουχισμοῦ.

Δυὸ μέρες πρὶν ἀπὸ τὸ γάμο οἱ νεόνυμφοι πήγαιναν χωριστὰ ὁ καθένας στὸ χαμόμι. Ἡ ἀρχιγαμιατζίνα, πού συνήθως ἦταν τουρκάλα, καὶ οἱ λουτράρισσες, ἔρριναν πρῶτα τὴ νύφη μὲ μυρωδικὰ κι' ἀφοῦ τὴν ἔπλεναν, τῆς ἄλοιφαν ὕστερα μὲ κινᾶ τὰ νύχια τῶν χειρῶν καὶ τῶν δύο μεγάλων δακτύλων τῶν ποδαριῶν καὶ τὰ περιτύλιγαν μὲ πᾶνινες λουρίδες γιὰ νὰ μὴ βαφοῦν καὶ τ' ἄλλα μέρη τοῦ σώματός της, γιατί τὸ κινᾶ δὲν ἐστέγγωνε τότε ὅπως τὰ σημερινὰ βερνίκια. Ἡ μεταφορὰ τῶν προικιοῦν στὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ ἐγίνονταν μὲ ἄλογα ἄσπρα καὶ κόκκινα, ποτὲ μαῦρα πού τὰ συνόδευαν βιολιά καὶ λουῦτα. Ὁ κόσμος τὰ ἔρρινε ἀπ' ὅπου περνοῦσαν μὲ ρῖζι καὶ βαμβακόπορο πού συμβολίζουν τὰ πλοῦτη καὶ τὴ μακροζωία. Ὁ στολισμὸς ὅμως τῆς νύφης ἦταν γι' αὐτὴ σωστὸ μαρτύριο. Τῆς ἔπλεξαν σὲ σαράντα κοτσιδάκια τὰ πίσω της μαλλιά μὲ ἀνάμεσα μεταξοτῆς κλωστῆς. Τῆς ξεχνουδίαζαν τὸ πρόσωπο μ' ἕνα κομμάτι μπρισίμι ἀλοιμένο μὲ μιὰ κολώδη οὐσία κι' ὕστερα τὴν ἄλοιβαν μὲ μιὰ ἄλλη γιὰ νὰ πάη, καθὼς ἔλεγαν, τὴν πυράδα. Τῆς ἔβαφαν τὰ φρύδια μὲ καμένα γαρύφαλλα, ἕνα εἶδος νὰ ποῦμε κραγιὸν τῆς εποχῆς, τῆς ἔβαζαν μ' αὐτὸ μερικῆς ψευτικῆς ἑλῆς στὸ σαγόνι, στὴ μύτη καὶ στὸ λαίμω. Τὸ πιὸ ἀστείο ἀπ' ὄλα ἦταν τὸ χρύσωμα τοῦ προσώπου. Τῆς ἐξωγράφιζαν μὲ χρυσαλοῖφι στὸ ἕνα μάγουλο τὸν ἥλιο στὸ ἄλλο τὸ φεγγάρι, ἕνα μεγάλο ἄστρο στὴ ρίζα τῆς μύτης καὶ ἄλλα μικρὰ στὸ μέτωπο. Στὰ ἄδεια μέρη τοῦ προσώπου κολλοῦσαν πούλιες γυαλιστερές.

(Τὸ τέλος στὸ ἐρχόμενο)

ΑΘΗΝΑ

*

Τοῦ Περικλέους μνήμη [κι' ὀπτασία, νοιώθω στὸ αἷμα μου τὴν 'Ασπασία' κι' εἶμ' ἕνα κόκκαλο τῶν 'Αχαιῶν. Ὡ πόλις αἰώνια, 'Αθήνα, 'Αθήνα, τοῦ χρόνου δε' σὲ γκρέμισε ἢ ἀξίνα,

—γιατί 'σαι οὐ τὸ κάστρο τῶν θεῶν!

(Ἀπόσπασμα) ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΝΕΛΛΗΣ

ΓΙΩΡΓΟΥ Κ. ΣΤΑΜΠΟΛΗ
ΩΔΗ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Ἦ πόλη ἀγνή, πού ἐλάμπρυναν
στῆς ἱστορίας τὸ φῶς οἱ αἰῶνες,
χαρὰ τῆς γῆς καὶ κόσμημα τρανό,
σάν τι ἄλλο δὰ μᾶς ἐφεγγε
στοῦ νοῦ μας τοὺς κρυψῶνες
πλατύτερα ἀπ' τὸ πνεῦμα σου
κι' ἀπὸ τὸν οὐρανὸ.
Ἴλαρό κι' ἀνάερο χτίσμα,
πού ἀνάτειλες σάν τὴν αὐγή
καὶ μέσ' στὰ σκότη ἐσκόρπισες
μὲ τόλμη καὶ μὲ πείσμα
τὴν ἄγια σου κραυγή!
Θές ἀπ' τὸ φῶς γεννήθηκε
καὶ πῆρε ἀπ' τὸ γαλάζιο τὴν αἰθρία
τὸ πνεῦμα σου, πού ἀπλώθηκε
στὸν κόσμο συντροφιά,
δὲς ἀπ' τὸ γαλαζόφεγγο
τῆς θάλασσας καθρέφτη,
γιὰ ἀπὸ μίαν ἄλλη ἀόρατη
κι' ἀνήξερη ὠμορφιά,
δὲς ἀπ' τὸ κύμα πού ξεσπᾶ,
δὲς ἀπ' τὸ φῶς πού πέφτει,
δὲς ἀπ' τοῦ δείου τὴν ἐξαρση,
τοῦ ὠραίου τῆ λατρεία,
πού ἀνθίσαν ἐδῶ πᾶ,
μὲ τίποτα δὲ δάφτανε,
μενεξεδένια Ἀθήνα,
τῆ δόξα σου νὰ ὑμνήσω
κι' ὦ πόλη ἱερὴ καὶ φωτεινὴ
μὲ τὴ σθυμμένη μου φωνή
μαζὺ μ' ἐκεῖνα
νὰ σ' ἀναστήσω!

Τι νὰ πρωτοσκεφτῆ κανεὶς γιὰ σένα,
πόλη πού φεγγοβόλησες
σάν ἄστρο ἀποσπερνό,
τὸ νόμμά σου κλείνεται
καὶ μόνο σ' ἕνα,
στή γλύκα πού περνῶ.
Στὴ γλύκα πού μου χάρισες
ἀφ' ὅτου εἶδα τὸ φῶς σου,
πρωτοφάνερωτο ὄραμα
διαύγειας λαμπερῆς,
γιὰ πάντα δάμαί δίπλα σου,
σὰ φίλος κι' ἀδερφός σου,
πόλη, πού μέσ' τ' ἀνθρώπινα
δὲ στέκει, δὲ χωρεῖς!
Ἦ ὅλα σὲ σένα διάχυτα

τὰ ὠραῖα καὶ τὰ μεγάλα
καὶ τῶν θουνῶν ἢ ὀλόχαρη
καὶ γελαστὴ θωριά
καὶ τ' οὐρανοῦ τ' ὀλόφεγγο
τὸ γάλα
κ' ἢ μαγεμένη θάλασσα
πού γλύφει τὴ στεριά.
Ἀνθοπλασμένο κ' εὐγραμμο
κι' ἄρμονικὸ εἶν' τὸ σῶμα
πού σοῦφτιαξε ἔτσι ἢ γῆ
γιὰ νὰ στολίση ἢ Ἀκρόπολη
τὴν ὠμορφιά σου ἀκόμα
σὰ μᾶς χαρὰς πηγὴ.
Ἦ πόλη, πού σὲ μιά ἄφθαρτη
τυλίγεσαι ἀτμοσφαῖρα
καὶ πού μιά δόξα εὐγενικιά
σ' αἰωνιότητα γλυκειά
σὲ ζῶνει πέρα ὡς πέρα!

Τόλμημα τῆς ψυχῆς ἀτρόμητο,
τοῦ νοῦ ἀστραπὴ αἰωνία,
μέσ' ἀπ' τὸ πνεῦμα σου τὸ ἐλεύθερο,
μέσ' ἀπ' τῆς τέχνης τὴ μανία,
τὴ γελαστά, τὴ θαρρετά, τὴ ἀθάνατα,
ξεπήδησαν τὸ μέτρο κ' ἢ ἄρμονία!
Κι' ἀκόμα ἀπὸ τῆς φλόγας σου τὰ θάδη
πῶς δλα ζυμωθήκανε καὶ πλάστηκαν τὰ πάδη!
Κρύβεις μέσ' σ' ὄνομά σου περισσὴ
μιά δύναμη, μιά σκέψη κυβερνήτρα
φεγγοβολὰ ἢ κορῶνα σου χρυσοῦ,
τῶν ἰδεῶν μητέρα, πού εἶσαι, ἐσύ,
καὶ τοῦ ἀγαθοῦ μηνύτρα,
κι' ἀπάνω ἀπὸ τ' ἀόρατα
τῆς ἱστορίας τὰ πλάτη, πάντα κλει
φανταχτερό κι' ἀκέραιο, Ἀθήνα, τίμημά σου
τ' ὄνομά σου,
τὸν Περικλῆ!
Κι' ἀκόμα ἐσύ τῆ δόξα ἐνὸς Σωκράτη
γιὰ πάντα δά κρατεῖς
κι' ἀπ' τῶσων ἄλλων τὸ πνεῦμα τους γεμάτη,
πόλη ἱερὴ, δὰ περπατεῖς.
Σκύβω καὶ σοῦ φιλῶ τὸ χῶμα,
γλυκειά μου Ἀθήνα, φωτεινὴ,
κι' ἂν δέλεις πάρε το καὶ λυῶσε το
καὶ τὸ δικό μου σῶμα
ὅτὴν ἄχνα σου τὴν ἄφθαρτη
καὶ τὴν παντοτινὴ!

1944

Γ. Κ. ΣΤΑΜΠΟΛΗΣ

ΝΙΚΟΥ Δ. ΠΑΠΠΑ
ΑΘΗΝΑ ΤΟΥ 1944

Μέσα ἀπὸ τὰ ἴδια χῶματα ἀνα-
πηδοῦν τὰ περάσματα τῶσων αἰώ-
νων καὶ σήμερα καὶ αὔριο, ὅπως
πέρασαν καὶ χτές. Ἀπὸ τὴν Ἀθήνα
πού ἄστραψαν τὰ μάτια τοῦ Περι-
κλῆ, μίλησαν τὰ χεῖλη τοῦ Ἀπόστο-
λου Παύλου καὶ βρόντηξαν τ' ἀόριστα
λόγια τῶν σοφιστῶν, ὡς τις σημε-
ρινὲς ὥρες πού χοροπηδᾷ ὁ πόλε-
μος πάνω ἀπ' τὰ κεφάλια μας καὶ
σκοτεινιάζουν οἱ δρόμοι ἀπ' τὴν
πρῶτη ἐπίσκεψη τῆς ἐσπέρας.

Ἐγὼ ὁ ἐπαρχιώτης, μὲ τὴν ἀγρο-
τικὴ Θεσσαλικὴ ψυχὴ, γεννημένος
ἀπὸ γονεῖς χωριάτες, θυμοῦμαι
πάντοτε τοὺς χερροδύναμους γειτό-
νους, πού γυρνᾶνε τὰ βράδια στὰ
σπίτια γιὰ νὰ ξεκουραστοῦν ἀπ' τὴ
βαρεῖά μέρα τους. Ἐγὼ ὁ ἐπαρχιώ-
της, βλέπω καὶ τὴν Πρωτεύουσα μὲ
τὸ μάτι πού κύτταζα καὶ τὸ χωριό
καὶ μέσα ἀπὸ τοὺς φαρδεῖς δρόμους,
τὰ μεγάλα οἰκοδομήματα, τοὺς βια-
στικούς κι' ἀγνωστούς ἀνθρώπους,
βρίσκω πάντοτε μιά ἰδιαιτέρη γῶ-
νιά, νὰ κυττάξω τὸ ἐλαφρὸ τοπίο
της, τὸ μακρυνὸ Σαρωνικὸ της, τὸν
Ἰμμηττὸ μὲ τᾶπειρα χῶματα, ὅλη
τὴν Ἀθήνα πού μὲ καλεῖ ἀσύστολα
νὰ τὴ δῶ βαθεία, διαπεραστικά στὰ
μάτια! Τί χαριτωμένη κι' ἀσυλλόγι-
στη φίλη. Τὸ φόρεμά της εἶναι φτιαγ-
μένο ἀπὸ τὸν ἀφρό τῶν ρόδων τῶν
πατησιώτικων κήπων, πρόσκαιρο,
τρελλὸ κι' ἀραχνούφαντο, γιὰ νὰ
κρατᾷ ὥρες, στιγμὲς, δευτερόλεπτα.
Ἦ γεύση της πάντα ἐαρινή. Ἦ
χαρὰ της παιδική. Μὰ καὶ κάτω
ἀπὸ τοῦτες τίς στιγμὲς της, ὁ σφυγ-
μὸς τῆς Πρωτεύουσας ἀκούγεται ἀ-
διάκοπα, δυνατὸς καὶ ἀκάματος.

Ἀθήνα τοῦ 1944. Στὶς στιγμὲς
τῆς εἰρήνης ἀνοίγεται ὅλο τὸ με-
γαλεῖο σου. Περπατητῆς στὶς γειτο-
νιές σου, Ἀθήνα, στὶς παρυφῆς πού
περνᾷ ζωντανὴ ἢ ἱστορία σου, γνώ-
ρῖσα τὸν καιρὸ πού ἀμυαλὸς ἐφη-
βος ζητοῦσα στὰ μουσεῖα σου καὶ
τὸ αἶσθημα τῆς μελωδίας σου στὴν
ποίησή σου. Μὰ καὶ σήμερα σὲ
νοιῶθω, σ' ἀναγνωρίζω, σὲ χαίρου-
με σὰ μάννα.

ΝΙΚΟΣ Δ. ΠΑΠΠΑΣ

ΚΑΙ ἢ κιθά-
ρα τῆς κο-
σμικῆς παλιᾶς
ταβέρνας δέχε-
ται νὰ μοῦ μι-
λήση:

ΑΛΕΚΟΥ ΛΙΔΩΡΙΚΗ
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΜΙΑ ΠΑΛΙΑ
ΠΛΑΚΙΩΤΙΚΗ... ΚΙΘΑΡΑ!

*

— Ὅσο κι'
ἂν ἀλλάξη ὁ κόσμος—μοῦ λέγει—ὅσο καὶ ἂν τὰ σαξόφωνα βρουχῶνται
καὶ ἂν τὰ πάντζα τερετίζουν, ὅσο καὶ ἂν τὸ γραμμόφωνο διεδόθη καὶ
τὸ ραδιόφωνο κατέκτησε τὸ Σύνταγμα, πάντοτε ἢ κιθάρα καὶ ἢ ταβέρνα,
δὴ πρᾶγματα ἀλληλένδετα, θὰ ζοῦν καὶ θὰ ὑπάρχουν.

— Ἐν τούτοις...
— Δὲν ἔχει ἐν τούτοις, φίλτατε... Για πρόσεξε νὰ δῆς... Ἀλλα-
ξοῦν ὅψιν ἴσως, ἀλλάξα τροπὸν ἐμφανίσεως, μὰ πάντα εἶμαι ἐγώ! Οἱ
χαβανέζοι καὶ οἱ μιμηταὶ τῶν εἰσηγάγων καινὰ δαιμόνια διὰ νὰ δονίσουν
τίς χορδές μου διαφορετικά. Μὲ δούλεψαν μὲ «ποτηράκι», μὲ πέννα
ἄλλου εἶδους, μὲ ἄλλα «τέμπο» μουσικά. Ἀδιάφορον! Πάλι ἢ κιθά-
ρα εἶμαι. Αὐτὴ ἢ ἴδια πὸν βλέπεις δῶ σὲ τούτο τὸ καρφάκι κρεμα-
σμένη... Εἶμαι ἢ κιθάρα τῆς παλιᾶς ταβέρνας, μὰ καὶ τῆς νέας καὶ
τῆς αὐριανῆς. Πάντα ὄταν βραδυάζη—καὶ θὰ βραδυάζη πάντα καὶ
πάντα μὲ τὸ δειλινὸ θ' ἀνάβουν τὰ κεράκια—κάποιος θὰ θυμηθῆ τὴν
ὑπαρξί μου. Ὁ κόσμος κ' ἂν ἀλλάξη, ἂν οἱ ἀνθρώποι κατήντησαν νὰ
εἶναι ὕλισται, πάντα—ἐν τούτοις—θὰ ὑπάρχουν ἐξαιρέσεις. Πάντα ὁ
ἔξω κάπου θὰ ἐλλοχεύη καὶ μὲ τὰ βέλη τὰ γλυκύπικρα, πού μόνο
αὐτὸς κατέχει, θὰ σημαδεύη τίς καρδιές. Πάντα θὰ ὑπάρχουν στὸν τό-
πο αἱ ὑπαρξεις πού θὰ ζητοῦν καταφύγιο στὸ ἀπαλὸ νανοῦρισμά
μου καὶ τὸ λιχνιστικὸ τραγοῦδι μου πού ἀταλύνει κάθε θλίψη.

— Εἶσαι πολὺ ρομαντικὴ! Ρωμαντικὴ ἀδιόρθωτη ἀκόμη.
— Ὅχι, δὲν εἶμαι ὅ,τι λές... Εἶμαι μονάχα εἰλικρινής. Ὁ πόνος
δὲν θὰ λείψη ποτὲ ἀπὸ τὴν γῆ καὶ πάντα ὁ ἀνθρώπος θὰ θέλῃ—σὲ
ἀδυναμίας ὥρες—τὴν ἀλαφροῖα παρηγοριά πού ἢ εὐκολὴ μου μουσικὴ
μπορεῖ νὰ τοῦ χαρίσῃ...

Πέρασε ἢ ὥρα καὶ τότε δὴ δύο νέοι συμπαθητικοὶ ἦλθαν στὴν τα-
βέρνα. Ἦσαν χωρὶς νὰ κουβεντιάζουν. Κι' ἔπειτα ὁ ἕνας μὲ κίνησιν
ἀργὴ ξεκάρφωσε ἀπὸ τὸν τοῖχο τὴν παλιὰ κιθάρα... Τὰ δάκτυλά
του τὴν ἐθώπευσαν.

Οἱ διπλανοὶ γιὰ μιά στιγμὴ ἐκύτταξαν μὲ κάποια δυσφορία τὸν
νέον πού τοὺς διέκοπτε μὲ μιά παρένθεσι—αἰφνίδια—ἀτόνου μελω-
δίας. Ἐκεῖνος δὲν ἐπρόσεξε κινένα. Καὶ ἀγκαλιάζοντας μ' ἀγάπη
τὴν κιθάρα καὶ σιγοτραγουδώντας ἀπαλὰ ἐσκόρπισε ὀλοτριγύρα ἕνα
παλαιὸ γλυκὸ τραγοῦδι:

Ἐτίναξε τὴν ἀνδισμένη ἀμυγδαλιά μὲ τὰ χερράκια της...

Ἐσῶπασε ἀπότομα ὁ θόρυβος. Δύο φλυαροῦσαι δεσποινίδες ἐ-
στράφησαν καὶ κύτταξαν τὸν μελαγχολικὸ τραγοῦδιστή...

Καὶ γέμισε ἀπὸ ἀνθρὴ ἢ ἀγκαλιά καὶ τὰ μαλλάκια της...

Κι' ἔπειτα... Ὅταν ἐξέπνευσεν ἢ «Μυγδαλιά», ὅταν ὁ κύκλος
τῶν θαμῶνων κατεκτῆθη, ἠκούσθη καὶ ἢ «Μουσμουλιά» κι' ἄλλα τρα-
γοῦδια, τοῦ Κόκκινου, τοῦ Μαρινου, κι' ἄλλα ἀκόμη.

Ἦ ὅλα εἶχαν ἀλλάξει τώρα πιά. Ἦρκεσε μιά κιθάρα γιὰ νὰ γίνῃ
μὰ μεταμόρφωσις στὴν κοσμικὴ παλιὰ ταβέρνα, μὰ μεταμόρφωσις πού
τώρα θυμίζει τὸν αἰσθηματικὸ καιρὸ τῆς ἴδιας γέρικης γωνιάς.

Ἀργά, μείναμε πάλι ὀλομόναχοι... Κεῖνη πάνω στὸ καρφί της,
ἐγὼ στὸν τοῖχο ἀπὸ κάτω, στὸ ἔρημο τραπέζι μου.

— Πιστεύεις τώρα ὅσα σοῦ εἶπα; μὲ ρώτησε μ' ἕνα χαμόγελο
πάνω στὶς χορδές της...

ΑΛΕΚΟΣ ΛΙΔΩΡΙΚΗΣ

Ο ΣΤΕΛΙΟΣ Ἀργύρης εἶχε ἀποκάνει ἀπὸ τὴν ἀγρύπνια καὶ τοὺς μπελάδες τῆς νύχτας. Ἐκεῖ, στὴ Γευγελή, ξεσηκώθηκε ἀπὸ τὴν κουσέτα γιὰ νὰ δείξει τὸ διαβατήριό του καὶ τὶς ἀποσκευές του. Ἀπὸ τότε δὲ μπόρεσε νὰ κλείσει μάτι. Σ' ὄλο τὸ τα-

ξίδι ἔπειτα ἐνιωθε μιὰ κούραση στὸ κορμί κ' ἐνῶ τὰ βλέφαρά του ἦταν βαριά δὲν ἔλεγε νὰ τὸν πάρει ὁ ὕπνος. Τώρα, σιμώνοντας στὴν Ἀθήνα, προσπαθοῦσε νὰ διώξει τὸ ἀποκάρωμα ποὺ τὸν ἐβάραινε, μὰ δὲν τὸ μποροῦσε. Ἐσκυβε κάθε τόσο ἔξω ἀπὸ τὸ παράθυρο κ' ἀγνάντευε τὴν Ἀττικὴ πού φεγγαβολοῦσε σ' ὄλη τὴν ἀνοιξιὰτικὴ δόξα τῆς. Ἦτανε Μάης. Ὁρθά, περήφανα τὰ στάχυα λυγοῦσαν ἀλαφρά στὸ φύσημα τοῦ μπάτη, λές κ' ἔγγεφαν ἐρωτικά στὶς παπαροῦνες ποὺ ἀνθίζανε ἀνάμεσά τους φλογερός, γεμάτες πόθους.

Ἐνα χελιδόνι, πετώντας κόντρα στὸ τραῖνο, χύθηκε ξαφνικά μὲς στὸ διαμέρισμά του κ' ἔγραψε δυὸ τρεῖς κύκλους μὲ μιὰ πρόσχαρη σαστισμάρα.

— Τοῦ, τοῦ, τοῦ.

Ἡ καρδιά τοῦ Ἀργύρη σκίρτησε. Τί μηνύματα τάχα νὰ τοῦ φερνε τὸ ἀσπρόμαυρο πουλί μὲ τὰ σπαθωτά φτερά;

— Πές μου, τί γίνεται ἡ Ἀθήνα; Πῶς νὰ εἶναι τώρα;

— Θὰ ἰδεῖς, θὰ ἰδεῖς.

— Εἶχαμε μιὰ χελιδονοφωλιά στὸ πατρικό μας σπίτι, κοντὰ στοὺς Ἀέρηδες. Τέτοιον καιρὸ γέμιζε κελαηδισμούς. Τρελλαίνονομα νὰ στέκω τὸ γλυκοχάραμα καὶ τὸ σούρουπο ἀντίκρου τῆς, νὰ χαίρουμαι τὰ κρυσταλλένια χελιδονίσματα. Νὰ βρῖσκειται τάχα ἄκόμα;

— Θὰ ἰδεῖς, θὰ ἰδεῖς.

Ὅπως ἦρθε, ἔτσι ξαφνικά, ἔφυγε σὲ λίγο τὸ πουλί. Πῆγε νὰ δώσει τὸ μήνυμα πῶς, ναί, ξαναγυρίζει ὁ Στέλιος ὁ Ἀργύρης ἀπὸ τὰ ξένα, ὕστερα ἀπὸ εἰκοσάχρονη ἀπουσία. Εἶναι μεγάλος ἀντρας τώρα, σχεδὸν μεσόκοπος. Τὰ μάτια του ἀντιφεγγίζουν τοὺς πλατεῖς ὄκεανούς ποὺ πέρασε, τὴν ἀτέλειωτην ἔρημο πού 'χε διασχίσει, τὴ χλορὴ ὄαση, τὴν ὀργιαστικὴ βλάστηση τῆς ζούγκλας ποὺ χάρηκε μὲ χίλιους τρόμους στὴν ψυχὴ. Μὰ ἡ μυστικὴ σπιθαμὴ πού κλεινε στὴν καρδιά του δὲν ἐσβησε ἀπὸ τὴ στάχτη τοῦ χρόνου καὶ τώρα, νά, ἦταν ἔτοιμη νὰ ξεπεταχθεῖ, νὰ γίνε φλόγα ἀκατάλυτη καὶ ν' ἀγκαλιάσει ἀκέρια τὴν ἀγαπημένη πόλη.

Κάποια σφύριγματα δυνατὰ

ΣΠΥΡΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΘΗΝΑ!

ΔΙΗΓΗΜΑ

◁▷

ἀνείπωτο ποὺ τὸν πρόσταξε νὰ ξεχυθεῖ σὰ σίφουνας ἀπὸ τὸ βαγόνι καὶ νὰ γίνε ἓνα μὲ τὴν ἀπαλὴ χρυσόσκονη ποὺ σκόρπιζε τὸ ἠλιοβασίλεμα στὴν αἰώνια Ἀθήνα. Κόντεψε νὰ τσακιστεῖ, ἔτσι ὅπως ἔτρεξε νὰ κατεβεῖ πρὶν ἀκόμα καλοσταματήσῃ τὸ τραῖνο, φορτωμένος τὶς βαλίτσες του.

Ἀνέβηκε στὸ μονάκριβο μόνιμπο ποὺ βρῆκε, κι' ἄς ἦταν ἀραδιασμένα μπροστὰ του πλήθος ὀλοκαίνουργα ταξί. Τί νὰ τὰ κάνει; Εἶχε μπουχτίσει ἀπὸ δαῦτα. Οἱ μηχανές τὸν εἶχανε κουράσει. Ἦθελε νὰ χαρεῖ τὴ ρόδινη ὥρα τοῦ δειλινοῦ ποὺ ἀποθέανε τὴ γενέθλια του γῆ. Κ' ἔπειτα δὲ βιάζονταν. Ἦτανε πιά ὀλομόναχος στὸν κόσμο κ' ὁ γυρισμός του δὲν εἶχε ἀφορμὴ παρὰ τὴ βαρυστημάρα ἀπὸ τὴν κομποπολιτικὴ ζωὴ καὶ τὴ νοσταλγία τῶν ἱερῶν τόπων ποὺ θρέψανε τὰ νιάτα του καὶ ποὺ ἀναπαύανε τοὺς δικούς του.

— Θὰ μὲ κρατήσῃ τάχα ἡ Ἀθήνα, ρωτιότανε συχνὰ στὸ ταξίδι, γιὰ θὰ πάρω σύντομα τὰ μάτια μου νὰ ξαναρχίσω τὴ ζωὴ τοῦ Περιπλανώμενου Ἰουδαίου;

Τώρα κοιτοῦσε ὀλόγυρα τὰ ψηλὰ σπίτια, τ' ἀμέτρητα αὐτοκίνητα ποὺ τρέχανε δίπλα του, τὸν κόσμο ποὺ πλημμύριζε τὰ πεζοδρόμια, τὰ καφεενεδάκια, τὰ μπαλκόνια καὶ τὰ παράθυρα.

— Πῶς μεγάλωσε ἡ Ἀθήνα, συλλογίστηκε κ' ἐντρόμος ἀλλόκοτος ἐτάραξε τὴν ψυχὴ του; Μπὰς κ' ἔχει χάσει τὴ χάρη τῆς ἀπὸ τὴν πολυκοσμία; Μήπως ἔχει ἀλλάξει ἀπὸ τὸν ὀδοστρωτήρα τῆς «ἐξελίξις» κ' ἔχει γίνε μιὰ συνειθισμένη μεγαλούπολη, μιὰ εὐρωπαϊκὴ «πρωτεύουσα» παραπάου;

— Ποῦ θὰ πᾶμε κύριος; Τὸνε ρώτησέ γιὰ τρίτη φορὰ ὁ ἀμαξάς.

— Ὅπουδῆποτε, ψιθύρισε ἀφαιρέμενος.

Τὰ ἀμάξι εἶχε φτάσει ἀγάλι ἀγάλι στὴν Ὀμόνοια. Ὁ Ἀργύρης, βλέποντας τ' ἀνθοπωλεία γεμάτα δροσερὰ λουλούδια, χάρηκε γιὰ μιὰ στιγμὴ. Ἀμέσως ὁμως τόνε τύλιξε κάποιο γκριζὸ σύννεφο μελαγχολίας.

— Πάει ἡ πλατεῖα, εἶπε στενάζοντας στὸν ἀμαξά. Πῶς τὴν ἔκαναν ἔτσι; Ποῦ εἶναι ἡ παλιά τῆς ἡ χάρη;

— Μούτζωσ' τα ἀφεντικό.

τῆς μηχανῆς, μερικοὶ σκληροὶ θόρυβοι τῶν τροχῶν, φωνές ἀπειροῦ κόσμου κ' ἓνα ἀπότομο φρενάρισμα τὸν ἔκαναν νὰ τιναχτεῖ ἀπάνου καὶ νὰ διώξει τὴν πομπὴ τῶν περασμένων ποὺ 'χαν καλέσει στὸ νοῦ του οἱ θύμησες. Μιὰ τρεμούλα τὸν συνεπῆρε, κάτι

Ἔλα ἀλλάξανε. Ἀνάθεμα τὴν «πρόοδο» τ' ἀπάντησε κείνος, ποὺ τὸν εἶχε κάψει ἡ μπενζίνα.

— Τράβα γιὰ τὴν Ἀκρόπολη.

Περνοῦσανε τὴν ὁδὸ Ἀθηνᾶς.

— Δὲν εἶναι τὸ Βαρβάκειο τοῦτο;

— Μάλιστα.

Τ' ἀγνάντευε συγκινημένος. Τὸ παλιό του τὸ σκόλειδ! Δὲν εἶχε καθόλου ἀλλάξει, δόξα στὸ Θεό.

Φτάνοντας στὸ Μοναστηράκι πρόσταξε:

— Στους Ἀέρηδες.

Εἶχε ἀρχίσει νὰ νυχτώνει ὅταν ἔφτασαν ἐκεῖ. Κατέβηκε μπροστὰ σ' ἓνα μικρὸ σπιτάκι ποὺ στὸν κῆπο του ὕψωνονταν ἓνα μεγάλο, γέρικο κυπαρίσσι. Στὸ χαγιάτι, μέσα σὲ γλάστρες καὶ σὲ τενεκέδες, ἀνθίζανε λογιῆς λογιῆς λουλούδια, φρέζιες, γεράνια, μπιγκόνιες, νερατζοῦλες. Ψηλά, στο κυπαρίσσι, λαὸς πουλιά πέλνανε τὸν ἔσπερινό. Ἐνα χελιδόνι ἔφερε βόλτες ἀπάνου ἀπ' τὸ κεφάλι του λαλώντας ὀλόχαρο:

— Τοῦ, τοῦ, τοῦ.

Νά ἦταν τὸ ἴδιο ποὺ τὸ ὑποδέχτηκε στὸ τραῖνο;

— Τὸ σπίτι σου, τὸ πατρικό σου σπίτι.

— Ποιοὶ νὰ κάθονται τώρα;

— Ἐμπα μέσα. Πές τους ποιοὺς εἶσαι.

— Θὰ μῶ, εἶπε. Χτύπησε τὴν πόρτα. Μιὰ μεστή κοπέλλα σὰν τὰ κρύα νερά, τοῦ ἀνοιξε. Κρατοῦσε ἓνα ποτιστήρι στὸ χέρι.

— Κοπιάστε.

Πέρασε διαταχτικά τὴν αὐλόπορτα.

— Καλῶς ὄρισες, τοῦ εἶπε τὸ κυπαρίσσι.

— Καλῶς ὄρισες, τοῦ ψιθύρισε ἡ παλιά γαζία σαλεύοντας τὰ νέα τῆς φυλλαράκια.

— Καλῶς ὄρισες, τραγοῦδησε ἡ μαρμαρένια βρύση μὲ τὸ ραγισμένο κεφάλι τοῦ λιονταριοῦ.

— Καλῶς ὄρισες, κελάηδισαν τρία μικρὰ πουλιά προβάλλοντας τὰ κεφαλάκια τους ἀπὸ τὴ χελιδονοφωλιά τῆς στέγης, τὴν ἴδια τὴν παλιὰ χελιδονοφωλιά.

— Καλῶς ὄρισες, ἔκανε κ' ἡ νερατζιά τινάζοντάς του λευκὰ βελουδένια ἄνθη γεμάτα μεθυστικὰ μύρα.

Κοντοστάθηκε. Μιὰ λιγνὴ, μαυροφορεμένη γυναικούλα βγήκε στὸ χαγιάτι καὶ τὸν κοίταξε μὲ ἀπορία.

— Ξέρετε, εἶμαι ἀπὸ δῶ, μὰ ἔλειπα χρόνια στὰ ξένα. Τοῦτο τὸ σπίτι ἦταν ἄλλοτε δικό μας. Ἐδῶ γεννήθηκα. Ἦθελα. . .

— Περάστε ἀπάνου.

Ἀνέβηκε πιάνοντας ἀπαλὰ τὰ σκεβρωμένα κάγκελα τῆς σκάλας, σὰ νὰ τὰ χάιδευε.

Πῆρε τὸ νερατζάκι τὸ γλυκὸ ποὺ τοῦ προσφέρανε καὶ τὸ 'φαγε ἡδονικά. Ποτὲ δὲν τοὺς ἔλειπε ἀπὸ τὸ σπίτι, ὀλοχρονίς.

— Ἔτσι λοιπόν, εἶσατε πεντάρφανος; Κ' ἐμεῖς χάσαμε πρόπερου τὸν πατέρα μας. Μείναμε οἱ τρεῖς μας: ἐγώ, ὁ γιός μου καὶ τὸ κορίτσι. Δουλεύουνε σὲ τσαγκάρικο καὶ τὰ δυὸ παιδιά, τί νὰ γίνε; . . . Τοῦ 'λεγε ἡ χήρα, μὰ κείνος οὔτε πρόσεχε. Τὸ μάτι του ἔπαιζε ὀλόγυρα, στοὺς τοίχους, στὰ παραθύρια, στὴν ἀντικρυνὴ αὐλὴ, κ' οἱ θύμησες ἐπλήθαιναν μέσα του.

— Πρέπει ν' ἀνάψουμε τὸ φῶς, εἶπε δειλὰ ἡ κοπέλλα.

— Ὅχι, ὄχι, διαμαρτυρήθηκε ὁ Ἀργύρης. Σὰς ἐπρόλαβε τὸ φεγγάρι.

Ἀληθινὰ, ἀπὸ τ' ἀνοιχτὸ παράθυρο χύνονταν οἱ

ρουγιές τοῦ φεγγαρόφωτου σπάταλα καὶ πλημμυροῦσανε τὴν καμαρούλα.

«Εἶναι στιγμὲς ποὺ ὁ δύστυχος
τρελλαίνομαι γιὰ σένα . . .»

Τὸ τραγοῦδι, συνοδευμένο ἀπὸ μιὰ τονάτη κιθάρα, φτερούγισε ἀνάλαφρο, ζεστὸ ὀλόγυρα, ξυπνώντας κι' ἄλλους παλιούς καῦμούς του.

— Ποῦ τραγοῦδάνε; Ρώτησε.

— Σὲ μιὰ γειτονικὴ ταβέρνα, τὸν «Πλάτανο», τ' ἀπάντησε τὸ παλληκάρι ποὺ εἶχε ἐρθεὶ διακριτικά κ' ἔμεινε ἀμίλητο παρέκει ὅσο νὰ τελειώσῃ ἡ καντάδα.

— Ἀπὸ δῶ ὁ γιός μου.

Ἀλλάξανε λίγα λόγια οἱ δυὸ τους.

— Μὰ εἶναι τὸς ἀκόμα ὁ «Πλάτανος», ἡ παλιὰ ταβέρνα τῆς Πλάκας; Ρώτησε ζωηρὰ ὁ Ἀργύρης.

— Ἀμέ!

— Ἐλάτε, μὴ μοῦ χαλάσετε τὸ χατήρι. Θὰ πᾶμε κεῖ, νὰ σὰς κάνω τὸ τραπέζι.

Μὲ τὰ πολλὰ τοὺς ἐκατάφερε. Συγυριστήκανε σβέλτα καὶ βγήκανε γιὰ τὴν ταβέρνα.

— Καλὰ, τί θὰ κάνω ἐγώ; Εἶπε ὁ ἀμοξάς.

— Θὰ 'ρθεῖς νὰ πιούμε ἓνα ποτήρι μαζί.

— Καὶ τὰ πράματα;

— Ἀς τα στὸ ἀμάξι. Θὰ βροῦμε κάνα ξενοδοχεῖο πιστεῦω.

— Ἄλλο τίποτα.

Ἦταν μεσάνυχτα ὅταν βγήκαν ἀπὸ τὴν ταβέρνα.

— Καὶ τώρα, ἓνα γύρο στὴν Ἀκρόπολη, πρότεινε ὁ Ἀργύρης.

Ὅταν ἔφτασαν ἐκεῖ τὸ φεγγάρι ἦτανε μεσοῦρανα. Λουσμένα στ' ἀσημόφωτο τ' ἀρχαῖα μνημεῖα καμαρώνανε τὴν ἀφαστη ὀμορφιά τους. Πέρα ὁ Λυκαβητὸς ἐφάνταζε σὰ σμάλτινη μινιατούρα. Ἡ φεγγερὴ ἀσπίδα τοῦ Φαλήρου ἐλίκνιζε τὴν ψυχὴ τῆς αἰώνιας πόλης. Ἀμίλητος ὁ Στέλιος Ἀργύρης ἀγνάντευε ὀλόγυρα, καὶ στὴν καρδιά του, ποὺ 'χαν μαράνει οἱ χεμῶνες τοῦ βορρᾶ, τὰ καλοκαίρια τῶν τροπικῶν καὶ τὰ χινόπωρα τῶν γκριζῶν πολιτειῶν, ξανάνθιζε ἡ Ἐλληνικὴ Ἀνοιξη.

Δάκρυα θερμὰ ἀνεβήκανε στὰ μάτια του, δάκρυα χαρᾶς, εὐγνωμοσύνης, περηφάνειας, λυτρωμοῦ.

— Ἀθήνα, Ἀθήνα, μουρμούρισε. Ποτὲ δὲ θὰ πεθάνεις! Οὔτε κανένας τόπος θὰ μπορέσει νὰ σοῦ παραβγεῖ. Εἶσαι ἡ ἀσύγκριτη, ἡ ξεχωριστὴ, εἶσαι ἡ μονάκριβη.

Πῆρε μιὰ βαθιὰν ἀνασαιμιὰ κ' ἔκραξε μὲ ἔξαψη:

— Ἐδῶ θ' ἀράξω ὀριστικά πιά! Ἐδῶ . . .

Ἐστερα γύρισε γαλήνια στὴ χήρα καὶ τῆς εἶπε:

— Νὰ μείνω στὸ σπίτι ποὺ γεννήθηκα, νὰ τι ὀνειρεύομαι. Μπορεῖτε νὰ μοῦ δώσετε μιὰ κάμαρα γιὰ λίγο;

— Μετὰ χαρᾶς, παιδί μου. Γιὰ λίγο μόνο; Γιὰ πάντα, ἀν ἀγαπᾶς.

Μιὰ ἀστραπὴ φώτισε τὰ θολωμένα του μάτια. Στράφηκε στὴν κοπέλλα ποὺ ἔστακε πλάι του λυγερή, μὲ τὸ στεφάνι τῶν καστανῶν μαλλιῶν ὀλόγυρα στὸ κεφάλι, ἴδια Καρυάτιδα κ' εἶπε τρυφερὰ, παθητικά:

— Γιὰ πάντα; Ποιοὺς ξέρει. Μπορεῖ νὰ μείνω καὶ γιὰ πάντα. . .

ΓΙΑΝΝΗ ΤΡΙΚΚΗ

ΟΙ ΟΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

ΛΙΟΠΥΡΙ καταμεσήμερου και τα μάρμαρα φαντάζουν πιό άσπρα.

Ώ φως Άπολλώνειο, πόσο λάμπεις!
Πουθενά σκιά, μήτε στίς άναγλυφικές μετόπιες.

Κι' όλα κατακόρυφα, ψηλότερα, άναταμένα προς τό άπό πάνω Φως.

Διάφανες οι κολώνες και φωτοσπήλες οι ιδέες, Πάρθενωνικές.

Μέσα σ' αυτό τό φως, τό άπέραντο άπτικό φως, πάνω και στον Πάρθενώνα, είδα την Άσπασία.

Τήν γλυκύτατη έταίρα, την πανωραία έρωμένη της χρυσής έποχής.

Τόνειρο αυτό της γυναικείας μορφής, που ζωντάνεψε κι' έγινε ιδέα, σύνδεση πολιτισμού αιώνων.

Και είδα πάνω στην Άκρόπολη, τό καταμεσήμερο αυτό, τις Καρυάτιδες ν' άφίνουν τό θάδρο και, σαν όπτασίες πανωραίων γυναικών, νά φαντάζουν θεές, που καταδεχτήκαν νά πατήσουν τό χωμα της γής.

Και στα Προπύλαια είδα σαν αυτές ώραιες δηητές, των Παναθηναίων γυναίκες, ψηλόκορμες, ψηλόμηρες, ψηλόκνημες, με λαγόνες χαράς, ήδονής και εύγονίας ν' άνεβαίνουν τις σκάλες των μαρμάρων με κάνιστρα άνδών, οι ίδιες λουλούδια της ζωής.

Ν' άνεβαίνουν με τό μέτωπο ψηλά, με βήμα άργό πομπής ίερής.

Νομίζω, πώς είδα πάνω και την Άφροδίτη γυμνή, άναδυτή άπ' τους άφρους των κυμάτων, που είχε ρδη, και αυτή, στή μεγάλη γιορτή.

Κι' ύστερα πάνω στό θράχο νά χάνονται στό θλέμμα μου όλες, κι' αυτές κι' οι Καρυάτιδες, ή Θεά και ή Άσπασία.

Και πέφτει ή αύλαία μελανή, σκοτεινό παραπέτασμα, που έκρυψε αιώνας.

Πώς νά φεγγοβολήση πάλι μορφή γυναικείας, που τό πρόσωπό της είχε σκεπαστή με πολύπτυχα πέπλα;

Κι' ήρθε στιγμή που φεγγοβόλησε, σαν αύγή νέας ζωής, τό κάλλος της νέας Άθηνάς.

Και τότε είδα την "Κόρη των Άθηνών".

Τά μάτια της πόσο ήταν μεγάλα σαν νάταν όλη ή Ελλάδα, και λαμπερά σαν μέσα τους νάταν όλο τό φως της Άθήνας.

Τότε άκουσα τον ποιητή νά τραγουδά τραγούδια μεγάλης άγάπης.

Κι' έγώ, άν γι' αυτήν τραγουδήσω, δέν έχω νά πώ παρά τραγούδια της καινούργιας ζωής της Άθήνας, που είχε διαφτή με τό χωμα της παληάς Ιστορίας.

Και τώρα άντι άρπες και λύρες παίρνω κιθάρα νά τραγουδήσω την τωρινή γενεά των ώραίων γυναικών της Άθήνας.

Θέλω νάμαι και φεγγορόφωτο κι' οι δρόμοι στενοί, όπως στην Άκρόπολη κάτω, στα πλακόστρωτα νά περπατώ, ως που νάρθω στό παραθύρι της άντίκρου.

Θάδελα νάμαι πάνω και γλάστρες βασιλικού και στην αύλόπορτα κρεμαστές γιασεμίες άνθισμένες κι' εύωδιαστές γαζίες.

Περνούν ακόμα χρόνια πολλά. Και την όμορφη Άθηναία την είδα στό Καλλιτοτεία.

Ήταν, όπως στα παληά, ψηλόκορμη, με μάτια σαν τη νύχτα, τό μέτωπο και πάλι ψηλά, ζητώντας πρωτεία.

Τό δέριμα της διάφανο, περαστό άπό φως άπαλό, σαν αυτό του ουρανού της Άθήνας.

Ή καλλονή της έγινε ήλιος της Δύσης.

Και τώρα που πέρασε ό αιώνας της νέας Άθήνας, βλέπω την Άθηναία πιό Νέα και Ύφαιρα, μεγάλη καλλονή στην Ύφήλιο.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΡΙΚΚΗΣ

Η ΩΡΑΙΟΤΕΡΗ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ

Η ώραιότερη έποχή της Άθηνάς. Την ζούμε και την άναπνέουμε. Ή άτμόσφαιρα έπλημύρισε άπό τό άρωμα. Άνθίσανε οι νερατζιές και τά περιβόλια μας προσκαλούν σ' ένα μεθύσι. Τό βουνό μας στέλνει κι' αυτό τό άγνό μύρο του και ή άνοιξιάντικη άπτική φύσις μας προσφέρει μέσα στον άέρινο άμφορέα της ένα κοκτέιλ από λεπτά άρώματα. Τό πάρκο του Ζαπτείου μας

προσφέρει τις έκπλήξεις του.

Έκπληξεις τό έξαφνικό φούντωμα της άκακίας. Λαμπάδες άναμμένες μπροστά σε κάποιον βωμό Ύμεναίου. Αύτην την έντύπωσι δίνουν λίγες μέρες τώρα οι άνθισμένες άκακίες που πλέκουν τις δεντροστοιχίες του πάρκου. Κάτι σαν όνειρο ό άνθός τους, που θά μεταβληθή κάποτε σ' ένα έλαφρό χιόνι για νά στρωθή στό πέρασμά μας άπ' τό πάρκο. Ή άνοιξις έχει έξαύλωση τό κάθε τι. Ο Έθνικός Κήπος μας δίνει τη χαρά ενός μεγάλου πανηγυριού. Οι γλυσσίνες του που σκαρφαλώσανε στις σκιάδες του, τά λευκά τριανταφυλλάκια που άγκάλιασαν στό άνηφόρισμά τους τους χοντρούς κορμούς των δέντρων, ό συνδυασμός των χρωμάτων και οι συμφωνικές συναυλίες των πουλιών έπιλοτέχησαν την άτμόσφαιρα ενός παραμυθένιου κόσμου. Συμπλήρωμα του παραμυθιού αυτού ή χαρά του νερού στην μικρή λίμνη με τις λευκές πάπιες και με την παιδική χαρούμενη έκδήλωσι γύρω. Έχει την πλήξη και τον καύμό του ό κήπος. Έχει τους άναστεναγμούς κάποιων έρωτευμένων που καταφεύγουν για ν' άφήσουν διέξοδο στό αίσθημα, στην τρυφερότητα, τό ρωμαντισμό και τά δάκρυα τους. Αύτη άκρ βώς ή αντίθεσι στό χαρούμενο τόνο του κήπου με τις άνθισμένες άλλέες του και τά λουλουδιασμένα πολύχρωμα παρτέρια του δίνει την άτμόσφαιρα της ώραιότερης άνοιξιάντικης έποχής. Την ζούμε και την άναπνέουμε παντού την έποχή αυτή. Τό θαύμα της παρθενικής ώμορφιάς της άκακίας μας κρατεί σε μιá έκστασι. Και τό άρωμα που στέλνουν οι άνθισμένες λεμονιές γεμίζει την ψυχή μας άπό κάποια βαλασμική ήδονή. Ή ζωή με τό χειμώνα και τά σύννεφα μπαίνει για κάποιες στιγμές στό περιθώριο. Μιά θεότης: ή φύσις, μπροστά στην όποια πέρνουμε στάσι εύλαβικής περισυλλογής και προσευχής.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

ΜΙΝΟΥ Κ. ΑΝΔΡΟΥΛΙΔΑΚΗ
Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ μπορεί νά μήν έβλαψε τη λογοτεχνία. Πλούσια είταν ή συγκομιδή των τριών τελευταίων χρόνων στό είδος τουτο και ποτές άλλοτε τό Έλληνικό άναγνωστικό κοινό δέν είδε και δέν διάβασε τόσα Έλληνικά βιβλία, έμμετρα και πεζά, όσα τά χρόνια τουτα.

Μά ή δημοσιογραφία έκυψε κάτω άπό τό βάρος του δεύτερου παγκόσμιου πολέμου, όπως και του πρώτου. Φυσικό δέ τουτο, σαν πρώτα-πρώτα δέν υπήρχε και τότε και τώρα τό χαρτί άφθονο. Ο περιορισμός του πολυσέλιδου φύλλου, μοιραία θά είχεν αντίκτυπο στην δημοσιογραφία και τον συντάκτη της. Και μοιραίο είταν, σαν σ' όλο τον κόσμο έτσι γίνεται, νά γίνει και στην Ελλάδα. Μιλώ, βέβαια, για την καθημερινή δημοσιογραφία, γιατί ό περιοδικός τύπος πέρυσσι και φέτο στον τόπο μας, άνθισε κατά πολλά. Άν βγήκαν περιοδικά, άξια λόγου, άλλη κουβέντα. Τουτο δέν είναι έργο της στήλης αυτής, μήτε δουλειά του ύποφαινόμενου, που όσο κι' άν άνακατεύεται και στό βιβλίο, κατά κύριο επάγγελμα είναι δημοσιογράφος.

Για τουτο ή σελίδα αυτή θ' αφιερωθεί στον καθημερινό τύπο. Θά γράψουμε για την Πολιτεία—για την πόλη—της δημοσιογραφίας, για τη δημοσιογραφία της Άθήνας. Μιά μικρή άνασκόπηση, έκατό τόσο χρόνων.

Μ' άς αρχίσουμε άπό τά τελευταία τριάντα χρόνια. Όλοι θά θυμάστε πόσο άλματική πρόοδο είχε σημειώσει ό καθημερινός μας τύπος. Ο ύπόλοιπος Βαλκανικός τύπος, μ' όλη τη μεγαλύτερη κυκλοφορία του, δέν έφτασε στην μεγάλη πνοή που ώθησε την ελληνική έφημερίδα, σε νέους δρόμους τεχνικής εμφάνισης και δημοσιογραφικής δημιουργίας. Ακόμη ή έφημερίδες μας μπορούσαν νά σταθούν πλάι-πλάι και στις Ευρωπαϊκές και νά κριθούν εύμενέστερα, άνάλογα με τά μέσα τά τεχνικά και συντακτικά και οικονομικά που διέθεταν.

Πολυσέλιδες κ' ή δικές μας, βοηθούταν στην καλή και άψογη εμφάνισή τους ιδίως άπό τό κυλιντρικό πιεστήριο, που μεταχειρίζονταν οι περισσότεροι δημοσιογραφικοί οργανισμοί μας. Μά τό κυλιντρικό τις βοηθούσε ακόμη και στην ένημερότητα. Ό,τι γίνονταν στον κόσμο, ως τις δυό και τρεις μετά τά μεσάνυχτα, ή πρώην έφημερίδα μας, τά είχε δημοσιέψει και στις πέντε ή ώρα τά διάβαζε τό κοινό τυπωμένα. Σε τουτο βοηθός πάλι είταν κι' ό άσύρματος και τό ραδιόφωνο τελευταία, που μ' αυτό είχαν εφοδιαστεί όλες οι Άθηναϊκές έφημερίδες. Μά και τό κυλιντρικό πιεστήριο. Γιατί οι λινοτυπικές που στοιχειοθετούν την ύλη, είναι παλιότερο άπόκτημα του Άθηναϊκού τύπου. Άν, λοιπόν, έβαζε μπρός στις

τρεις τό πρώι τό πιεστήριο, στις τέσσερες είχε δώσει έξήντα χιλιάδες φύλλα τετρασέλιδα ή σαράντα πέντε έξασέλιδα ή τριάντα όκτασέλιδα ή δεκαπέντε και είκοσι πολλές φο-

ρές δεκαεξασέλιδα, γιατί ή Άθηναϊκές έφημερίδες έφτασαν νά βγάσουν και τόσο πολυσέλιδα φύλλα.

Άνάλογη με τούτη την εμφάνιση του καθημερινού τύπου, με άρθρογραφία, χρονογράφημα, καμπάνιες, διηγήματα, σελίδα έλαφρής φιλολογίας, ειδήσεις και πλούσια εικονογράφηση και σκιτσογράφηση, είταν και ή κυκλοφορία του. Οι λαϊκές έφημερίδες έφταναν και τις έκατό είκοσι χιλιάδες φύλλα την ή μέρα και πολλές φορές δέν πρόφταναν μ' όλα τά τεχνικά μέσα τους νά δώσουν τά φύλλα που χρειάζονταν στους άναγνώστες τους.

Θά είταν ένα κεφάλαιο που θά διαβάζονταν πάρα πολύ ή έργασία του Έλληνικού τύπου, ήμερησιου και περιοδικού, πάνω στα μακρυνά χρόνια που πάλαιψαν οι Έλληνες δημοσιογράφοι, στό έθνικό, στό κοινωνικό και στό παδαγωγικό πλαίσιο. Άν αρχίσει κανένας άπό τό 1790, που οι άδελφοί Πούλιοι έβγαλαν στην Βιέννη την «Έφημερίδα» τους, με συνεργάτη τον έθνικό βάρδο και μάρτυρα Ρήγα Φεραίο, και φτάσει ως τά σήμερα, θάγραφε ό ειδικός πολλά, πάρα πολλά τυπογραφικά φύλλα.

Ή «Ένωσις Συντακτών Ήμερησιών Έφημερίδων Άθηνών», που έχει φτιάξει τό «Μουσείον Τύπου» άπό τό 1930, με την έπιβλεπή μου, μας δίνει τό ύλικό για τό σημερινό πρόχειρο σημείωμα.

Και πρώτα-πρώτα άς σημειώσουμε τις έφημερίδες της επαναστατικής περιόδου (1821-1832) άνεξάρτητα του τόπου που βγήκαν.

Τέτοιες έφημερίδες τυπώθησαν δεκάξη στις πόλεις που σημειώνουμε παράπλευρα στον τίτλο τους. Κι' είναι:

1) Ή «Έλληνική Σάλπιγξ» που βγαίνει στην Καλαμάτα άπό τό «δημοσιογράφο του άγώνος»—είναι ό τίτλος που τούδωσε ή πρώτη Προσωρινή Κυβέρνησι—τό σοφό κληρικό μά και φλογερό Έλληνα, τον αρχιμανδρίτη Θεόκλητο Φαρμακίδη.

Και ακολουθούν:

2) Ο «Άχελώς», 3) Τά «Έλληνικά Χρονικά» του Έλβετου δημοσιογράφου Μάγερ που βγήκαν στό Μεσολόγγι ως την ήμερα της Έξόδου, 4) Ο «Φίλος του Νόμου» που βγήκε στην Ύδρα, 5) Ή «Γενική Έφημερίς της Ελλάδος» 1825 (Ναύπλιο), 6) Ή «Έλληνική Μέλισσα» (Ναύπλιο), 7) Ή «Άγιναία» 1831 που τυπώθηκε στην Άγινα, 8) Ο «Άπόλλων» 1831 (Ύδρα), 9) Ή «Ήως» 1830 (Ναύπλιο), 10) Ή «Άθηνά» 1831 (Ναύπλιο), 11) Ή «Κρητική Έφημερίς» (Άθήνα), 12) Ο «Έλληνικός Καθρέπτης» (Ναύπλιο), 13) Ή «Άθηνά» 1932 (Άθήνα), 14) Και πάλι ή «Άθηνά» (Άθήνα), 15) «Έφημερίς των Άθηνών», 1825 (Άθήνα), 16) «Έθνική Έφημερίς» 1832 (Ναύπλιο).

ΙΛΙΣΟΣ, Ο ΠΟΤΑΜΟΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

«Η ύλη και η ύλική γενικά ιστορία δεν αφήνει ίχνη και ιστορική ζωή. Η Βαβυλώνα, η Καραχιδώνα, η Νινεβή και η Φοινίκη ήταν μιά φορά άμύθητα κέντρα δύναμης και πλούτου. Μά πού είναι σήμερα; Άλλο δεν άφηκαν παρά έρείπια στην έρημο μαζί με την ιστοριολογική τους φήμη. Μά η Άθ ή ν α, άς έπεσε και τούτη σ' έρείπια. Άς έχουν γκρεμιστεί τ' άρχαία Ιερά της. Υπήρξε, ήταν και δά είναι, πάντα σεβαστή. Τροφή στο άνθρωπινο πνεύμα. Πανάκριδη μητέρα της πανανθρώπινης σκέψης, όποια μορφή κι' άν πάρει στους αιώνες».

ΒΙΚΤΩΡ ΟΥΓΚΩ

Όπως βλέπετε στον πίνακα τούτο, στην Άθήνα τυπώθηκαν στην επαναστατική περίοδο τέσσερες έφημερίδες. Μά το Άστυ άποκτά δημοσιογραφική ζωή από το 1833. Τότες γίνηκε Πρωτεύουσα κι' άκριδώς τον χρόνο τούτον (στην άρχή του) έφτασε στην Άθήνα ένα καλό πιεστήριο «Στάγχοπ» για την έποχή και Γαλλικά και Έλληνικά στοιχεία, πού το άγόρασαν από το Διδότο στο Παρίσι ο Άνδρέας Κορομηλάς.

Στο «Μουσείο Τύπου της Ένώσεως Συντακτών» βρίσκονται στα χρόνια 1833—1862 (Όθωνική περίοδο) είκοσι έπτά αντίτυπα έφημερίδων. Μά η βιβλιογραφία του Έλληνικού Τύπου 1790—1945—πού την εργάζομαι τώρα και δεκαπέντε χρόνια, γιατί πρέπει κάποτε να βγει, άν βρεθεί κάποιος Μακρήνας, γιατί και χρήσιμη θά είναι για την ιστορία της δημοσιογραφίας της Ελλάδος μά και φόρος τιμής για όσους έπασαν και εργάστηκαν γι' αυτήν—άναφέρει πολλά φύλλα με ό,τι χρειάζεται για την κατανόηση του σύνολου και κάθε τίτλου. Και σέ τούτη την ανήσυχη Όθωνική έποχή πολλές έφημερίδες είναι άξιες λόγου, όπως θά δοϋν όσοι τη διαβάσουν, σάν κάποτε τυπωθεί.

Στην έποχή Γεωργίου του Α' (1863—1913) στο Μουσείο βρίσκονται αντίτυπα τριακόσιων έφημερίδων καθημερινών και άλλων, πούβγαίναν δυό, τρείς ή μιά φορά τη βδομάδα, κι' άλλες τόσες από το 1813—1830.

Από το 1930 ως τά σήμερα έχουν βγει και άλλες πολλές έφημερίδες, μά καθημερινές αθηνώτικες, λιγιστές.

Η Άθήνα, ύστερα από τά λίγα πού γράψαμε, δικαία μπορεί να όνομασθεί ή «Πολιτεία της δημοσιογραφίας». Και πρέπει να μιλήσουμε βάζοντας τó χέρι στην καρδιά, πώς ό Έλληνικός Τύπος—παλαιός και κατοπινός—ιδιαίτερα ό Άθηναϊκός Τύπος, σάν γι' αυτόν μιλάμε, πρόσφερε πολλά στον τόπο.

ΜΙΝΩΣ Κ. ΑΝΔΡΟΥΛΙΔΑΚΗΣ

ΑΘΑΝΑΣΙΑΣ ΜΑΓΙΑΚΟΥ Η ΧΙΛΙΟΤΡΑΓΟΥΔΗΜΕΝΗ ΑΘΗΝΑ

φιλοσοφική σκέψη
θυεμένη από τη
μελέτη μεγάλο μας
ποιητή, πού μέσα
στους άνάερους στί-
χους του διαχύνε-
ται όχι μονάχα ή
ώμορφιά του το-
πειου της, αλλά ή ίδια ή άθάνατη ψυχή της :

Χαίρετε, δάση δωρικά και Ιωνικά μαγιάπριλα,
Μιός άλλης χώρας δάματα, δέντρα, λουλούδια έσες,
Στύλοι, άετώματα, ρυθμοί, μετόπες, νασί! Φυτρώσετε
Μέσ' άπ' τή γύμνια της τρανόπετρας τής γής.

Και άλλου :

... Ό λαός τών λειψάνων ζή και βασιλεύει
Χιλιόψυχος τó πνεύμα και στο χάσμα λάμπει
Τό νοιώδω με σκοτάδια μέσα μου παλεύει.

Ένας άλλος ποιητής πού τραγούδησε την Άθήνα είναι ό Ζαχαρίας Παπαντωνίου. Στους «Πεζούς Ρυθμούς» παρουσιάζεται ή Άττική μέσα από μουντά, γεμάτα ευγένεια χρώματα, μέσα από τά χρώματα του ψυχικού κλίματος του ποιητή και αισθητικού, πού τά έχει δουλέψει ό πόνος και ή περισυλλογή.

Μέσα στον άριστοτεχνικό πίνακα της Άττικής του Παπαντωνίου με τίς άβρες μουσικές γραμμές με τίς απαλές φωτισκιάσεις κυριαρχούν οι σκούροι θαμποί τόνοι όπως : «τό γαλανό σκοτάδι της βιολέτας στο χέρι του ξανθού Γενάρη της Άθήνας», όπως τó κυπαρίσι : «τό μαύρο ράσο μέσ' τίς γιορτές του τοπειού» πού στην Άττική όμως γίνεται κι' αυτό άνάλαφρο σχεδόν χαρούμενο :

— Σ' εκείνον πού πόνεσε πρέπει τó χρυσάφι τών Άττικών θράχων πίσω από αύστηρό κυπαρίσι.

Από όλα σχεδόν τά τραγούδια τά έμπνευσμένα από την Άθήνα, πού ό χωρος δεν μου επιτρέπει ούτε καν να αναφέρω, αναδίνεται τó Φώς και τó Χρώμα της Άττικής πού ή άτμόσφαιρά της είναι όλο γαλήνη και γλύκα και πού τή νοιώθει κανείς ζσηρότερα όταν έρθει από ξένο μέρος :

... Έδω ούρανός κι' όλοϋδε ήλιου άχτίνα
και κάτι όλόγυρα σάν του Ύμηττου τó μέλι ...

Μέσα σ' αυτή τή θεία γαλήνη δεν μπορεί παρά και ό θάνατος να είναι άλαφρός και ήρεμος όπως φανερώνεται στις μορφές τίς γλυμένες στις έπιτύμβιες πλάκες τών άρχαίων, πού φτασμένοι στην άνώτατη πνευματική κορυφή ένοιωσαν βαθειά τó νήμα του τοπειού.

Μά ένα τέτοιο θέμα όπως ή Άθήνα κι' οι ποιητές πού την τραγούδησαν, είναι άνεξάντητο. Θέλει πολλές σελίδες. Και δυστυχώς έδω πρέπει να σταματήσω.

ΣΙΛΛΕΡ

ΑΘΑΝΑΣΙΑ ΜΑΓΙΑΚΟΥ

ΑΘΗΝΑ... Όραμα
χρυσό λουσμένο
στο φώς, γαληνεμένο
από άφραστη
γλύκα της άθάνατης
πανώριας πολιτείας
πού λάμπει ασάλευ-
τη μέσα στους αιώ-
νες στεφανωμένη με
της ώμορφιάς και του
πνεύματος τήν
άμάραντη κορώνα.

Γραμμές, κομψές, άνάλαφρες, άέρινες τών γύρω βουνών, όπου τó φώς της ήμέρας λάμπει στις γαλάζιες πλαγιές και σέφνεται ρεμβαστικό και ρόδινο ως πού να σβήση στα μενεξεδένια άττικά δειλινά.

Άσπρα σπιτάκια σαρφαλωμένα σέ χαμηλούς άρμονικούς λόφους πού αναπαύονται γαλήνια σάν κουρνιασμένα περιστερία μέσα στη φωτεινή ειρήνη του τοπειού, παλιά μάρμαρα σκόρπια στην άραιή πρασινάδα πού όνειρεύονται στην ήρεμία του δειλινού.

Άμυδαλιές άνθισμένες μέσα στην καρδιά του χειμώνα, άττικές άνεμώνες πού προβάλλουν δειλά μέσα στα κίνιστρα τήν άπέριττη χάρη τους πλάι στην ευγένεια του σκοτεινού γαλανού μενεξέ, κυπαρίσσια φλογισμένα από χρυσές δύσεις, έλιές τής Άττικής πού άσημοφέγγουν ώραιες στον ήμερο κάμπο.

Άθήνα... Πόλη άθάνατη, μάννα του Ώραιο και του Καλού, ή έπικοινωνία με τó αιώνιο μεγάλο πνεύμα σου πού πλουτίζει με χαρά, γαλήνη και σοφία κάθε αισθαντική ήυχή, στάθηκες πάντα μιά άστείρευτη πηγή έμπνευσης για τόν καλλιτέχνη και ιδιαίτερα για τόν ποιητή.

Τήν έμμεση παρουσία του τοπειού της Άθήνας τήν νοιώθει κανείς σέ όλα σχεδόν τά έργα της τέχνης και του λόγου, τά δημιουργημένα από πνεύματα βαφτισμένα μέσα στο καθημερινό λουτρό της άρμονίας και του μέτρου πού προσφέρει ή Άττική φύση.

Τό τοπείο της Άθήνας ένέπνευσε και τήν λογοτεχνία. Στην άμεση εκδήλωση της συγκίνησης πού γεννάει στον ποιητή ή πανέμορφη πόλη, χρωσται ή νεοελληνική ποίηση μερικά από τά ωραιότερά της ίσως τραγούδια.

Από τούς ποιητές της περασμένης γενιάς, μερικοί από κείνους πού τραγούδησαν τήν Άθήνα με γνήσια ποιητική διάθεση, θά σταματήσουμε στον Παλαμά. Ό Παλαμάς πού έκλεισε μέσα στο έργο του όλους τούς παλμούς της Ελλάδας μας, έπικοινωνήσε με τή μεγάλη, τή βαθιά, τήν άθάνατη ψυχή της Άθήνας. Τήν τραγούδησε σάν ποιητής και σάν σοφός. Γιατί τήν ώμορφιά της Άθήνας δεν μπορούν να τήν χαρουν παρά αισθησεις έκλεπτυσμένες από πνευματική καλλιέργεια.

Στά γυνά βράχια της Άθήνας άστράφτει τó πνεύμα. Η Άθηνα, ή μεγάλη προστάτισα θεά της, δεν εγκατάλειψε τó τοπείο της Άττικής. Σ' αυτό ζή ακόμη ή άρχαία ψυχή της πόλης, μαζί με τά άθάνατα έργα της τέχνης—κανένας πολιτισμός νεώτερος δεν ήρθε να τήν σβήση ή να τήν αλλοιώση.

Διαβάστε τόν Παλαμά, τόν με γυμνασμένη

Όπως ό ήλιος και τά άστρα στολίζουν τόν ούρανό, όπως τά άνθη στολίζουν τή γή, έτσι και ή Άθήνα στολίζει τήν ανθρώπινη ιστορία.

ΔΗΜ. ΛΑΜΠΙΚΗ

ΟΙ ΤΥΠΟΙ ΤΗΣ ΠΑΛΙΑΣ ΑΘΗΝΑΣ

Θά ήθελα να συνεισφέρω ως συνεργασία στο «Νέο Πνεύμα» και λίγο παλιό! Άς πω λοιπόν δυό λόγια για τη χθεσινή Αθήνα που τη νοσταλγεί ή ωριμη γενεά μας και ως μιλήσουν για την αυριανή και τα σχετικά μελλοντικά τους δνειροπολήματα οι νεότεροι. Θά προσφέρω το μεξέ, τα στοιχεία για μιὰ πνευματική εικόνα που όπωσδήποτε θά μείνη για πλαίσιο της καινούργιας. Και τα πιό πολυδιατήρητα χρώματά της θά είναι σίγουρα οι Τύποι της ζωής της πριν από τα μεγάλα, τα αναμορφωτικά γεγονότα. Δέν πρόκειται για τους πιό παλιούς τύπους της εποχής το Μπαρμπαγιάννη του Κανατά και του πρωτοπόρου στις πρώτες κοσμικές συγκεντρώσεις της προπερασμένης γενεάς, του συνταγματάρχη Ευστρατίου Ράλλη, του φαεινού διπλωμάτη Καρταπάθη, που—μαζί με άλλους—τους παρέδωκε στην μουσειακή άθνασία ο Θέμος Αννινός. Άλλά για τις φυσιογνωμίες της πιό κοντινής εποχής, που μερικούς αποθανάτισαν ο Γ. Ραφομανίκης, ο Γ. Μαυριλάκος, ο Ηλίας Κουμετάκης και ο Μιμ. Παπ και μερικοί άλλοι σκιτσογράφοι πριν από το Φώκο Δημητριάδη.

Την εποχή εκείνη είχαμε αξιοπρόσεχτους τύπους, σε όλους τους τομείς της ζωής και περισσότερους μέσα ή γύρω από τους διανοούμενους κύκλους. Σήμερα όμως θά ήθελα να πάρω τους παρεξηγημένους αυτούς, που με τη ζωή τους και με το πνεύμα τους και με τα έργα τους εφαιδρυναν τα μονότονα τότε Αθηναϊκά μας ημερονύκτια.

Πρώτον και καλύτερον τον πιό θορυβώδη. Ήταν ο Φωκίων Πανάς. Και ποιός δέν τον θυμάται; Ως πριν από δυό χρόνια που έκλεισε τα μάτια στο Πτωχοκομείο του Παιραιώς, όπου με τη φροντίδα του υποφαινόμενου είχε εισαχθεί, ήταν άκαμφο ασκητικό λείψανο του ρωμαντισμού, αλλά με άερα ταυρομάχου και με ποιήματα γεμάτα άστρατόβροντα. Έξουσε με το μαθουσαλί ζακέ του και τη φλοτάν γραβάττα του στους Αθηναϊκούς δρόμους πασίγνωστος και δακτυλοδεικτούμενος—αυτός είναι ο ποιητής Πανάς—σάν τὰ πετεινά του ούρανού που ούτε σπείρουν ούτε θερίζουν. Και άν δέν ήταν μεγάλος ποιητής, ήταν μεγάλος Τύπος. Ψηλός, ζωηρός, φωνακλάς, ένθουσιώδης, δξύθυμος, αγαθός, ίπποτικός, άφελής, άγριος, φιλόδοξος, άθεος, μιμητής και του Παράσχου και του Βαλαωρίτη—έπι 40 χρόνια έγέμιζε την Αθηναϊκή ζωή με την παρουσία του.

Ο Α. Νικολάρας, το περιπατητικό πνεύμα του Αρετίνου και του Γιουβενάλη, που έσκόρπιζε παντού χονδροκομμένο πνευματικό άλάτι στην Αθηναϊκή ζωή. Ο Μανώλης Γουβέλης, ο άποτυχημένος λόγιος με το δράμα «Αάθος εις πράξεις τρεις» και πετυχημένος μποέμ, και δημογράφος του διευθυντού του «Εμπρός» περιζήτητος τζαμπατζής στα θέατρα, Ροίδης στα περιφερικά επιγράμματα, μυταράς ιστορικός, μετά τον Αποστόλη τον καπνοπώλη, ξενύχτης μοναδικός—ξυπνόντας άμα έβασίλευε ο ήλιος και πέφτοντας στο κρεβάτι κατά την άνατολή. Ο ποιητής Αχιλλεύς Νέης δ άφελής, με την παπαδίσιχη φυσιογνωμία, ο ύμνητής του Αττικού γυναικειού κάλλους, όπως τον αποθανάτισε ή θεατρική Έπιθεώρησης και το τετράστιχο του Π. Δημητρακόπουλου:

Τό κάλλος τό άρχαϊόν πάλι των θεαινών και των θεών
ό Αχιλλεύς ο Νέης ψάλλει πρό των συγχρόνων κυριών.

Ο συνταγματάρχης Γενίσαρλής, που έπηρε όλους τους βαθμούς του από άνθυπολογαγός και τα σχετικά παράσημα στα άριστοκρατικά χορευτικά σαλόνια, όπου έπι σαράντα χρόνια έκαμε τη θητεία του κι έθριάμβευσε. Από τότε με το έπεισόδιο στον Ανικτορικό χορό με

την Καίτη Χατζοπούλου, που πίθανε πέρσι:

Τή μαζούρκα στο Παλάτι
δέν τή χόρευες καλά
κι' ο Γενίσαρλής σου είπε
Καίτη μή χορέψης πιά.

Ο πολύγλωσσος και βραδύγλωσσος Σωκράτης Ίβρις, που, εκτός από την εργασία του μεταφραστή και οικοδιδασκάλου, γνωστότερο έπάγγελμα είχε να γίνεται νούμερο σε θεατρικές επιθεωρήσεις— όπως και ο Ιερεμιακός ύπαθριος Ιεροκήρυκας Βδελλόπουλος, που μās μυδροβολούσε με ρητά της Γραφής. Ο ποιητής Κλεάνθης, που ήταν και άκούσιος τακτικός συνεργάτης στις μεγαλύτερες έφημερίδες. Ο νυχτόβιος Τσίν—Τσών, που ήλθε τα τελευταία χρόνια του περασμένου αιώνας από τη χώρα του. . . ανατέλλοντος Ηλίου και έβαπτίσθη και όνομάσθη Νίκος Ασάκης (ανάδοχός του νομίζω ότι ήταν ο Νίκος Λάσκωρης) είχε κατακτήσει το νυχτερινό στοιχείο του Πανελληνίου του Περίχαρου. Ο Λεωνίδας Αρνιώτης, ο άλησμόνητος πολυτεχνίτης και δημοσεργός του δμωνύμου Αθηναϊκού θεάτρου, που άργότερα μετεσκευάσθη και έγινε «Ολύμπια». Ο Ιεροπρελής και βυζαντινοπαθής Χαρίλαος Παπαντωνίου, λόγιος και φιλόσοφος, επικούριος και άσκητικός, έκδοτος και έγκρατής, ο άλησμόνητος για το ιδιότυπο άρθρογραφικό ύφος που έγραφε στις έφημερίδες πρό παντός τα θερησκευτικά του άρθρα. Ήταν από τους πιό γνωστούς παραστρατημένους λογίους ως φυσιογνωμία. Τσέπες γεμάτες μέσα στα άπύθμενα βάρη τους από χειρόγραφα και βιβλία κι' έφημερίδες και κανένα μπουκάλι κρασί ή κονιάκ. Γενειάδα βυζαντινού άγίου, χαιρετούρες με δεσποτικές ύποκλήσεις, προσφωνήσεις σε κακόζηλον μουσικόν ήχο και περιπατητικότης σ' όλη την Αθήνα ήμέραν και νύχτα, με όρθια προτεταμένη τη μαγγούρα του σαν λαμπάδα σε τελετή. Και πόσες άλλες άκόμη που θά συνεχίσουμε άλλοτε.

Η νέα, ή σύγχρονη ζωή, δέν έχει φυσιογνωμικές άνωμαλίες με πνευματικότητα. Όταν τις αποκτήση ίσως θά είναι καλύτερη. Αμήν!

ΔΗΜ. ΛΑΜΠΙΚΗ

ΑΣΠΑΣΙΑ

Στην Πολιτεία τ' Αμίλητου σπέρμα Ιερό της Μίλητου,
Λευκή ως οδεύεις σ' άκλουθούν των Αθηναίων τὰ σμήνη
Κι άπ' την Ακρόπολην εκεί σά μιὰ μπαλάντα νεκρική,
Σε τόνους φόρμιγγας παλιάς της Αθηνάς οι θρήνοι.

ΟΡΕΣΤΗΣ ΛΑΣΚΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

ΗΛΙΑ Π. ΚΑΤΣΟΓΙΑΝΝΗ: «Τ' Αντιφωγίσματα», Θεσσαλονίκη 1944.

Ο λαγκαδιανός ποιητής, ο άπλός, ο άπερίττος, με τα βαθειά νοήματα, θέλησε ξαφνικά να μās παρουσιάσει όλο τον καρπό της σκέψης του, γιατί ίσως τα σήμερα δέν είχαμε δει τίποτα δικό του. Κι' όμως είναι αυτός που σκυφτός βαδίζει το δρόμο του φέρνοντας πάνω στον όμο του τον άσηκωτο του πόνο του σταυρό. Ο χαμένος ταξιδιώτης στον όνειρο τα πέλαγα, ο γλυκός τραγουδιστής, ο άπλός και βαθύς στοχαστής. Να λοιπόν ποιός είναι ο νέος ποιητής, που ως τὰ τώρα δέν τον ξέραμε, γιατί θέλησε να γνωριστεί μαζί μας μ' ένα πλείο του έργου «Τὰ Αντιφωγίσματα». Δέν πήρε να ύμνησει παρά τη ζωή και όπως καταλαβαίνω ή ζωή τον πότισε πολύ λίκρα. Γιατί και στην άνοιξη άκόμα, προσπαθώντας να δώσει κάποιο χαρούμενο τόνο, μās παρουσιάζει την παπαρούνα σαν αίματσάλακτη πληγή.

Μέσα στα ποιήματά του υπάρχει ένας παράξενος έρωτισμός, λεπτός, άνεκπλήρωτος, λές και ή άγνωστη έρωμένη πέρασε μέσα από τους κολοδουλεμένους του στίχους σά σια. Δέν ξέρω άν είναι ή γυναίκα της φαντασίας του, μα στον «Έρχομό σου» ή γυναίκα εκείνη δέν μοιάζει σαν τις άλλες. Έρχεται βέβαια να φωτίσει τη στράτα του, από κάποιες χώρες ξωτικές, μα τὰ χέρια που άπλώνει στον ποιητή για να του προσφέρει τον έρωτα είναι γιομάτα χαρές, αλλά και γιομάτα άγκάθια.

Τό «Μυστικό τους» είναι πιό λαγαρό, πιό παιχνιδιάρικο σά να γράφτηκε πάνω σε γλέντι. Άκόμα μπορούσε κανείς να πει τό «Θά χωριστούμε», ή «Νιότη» και άλλα. Η ποίηση του Κατσόγιαννη είναι άπλη, χωρίς περιττά στολίδια. Και τὰ τρογούδια του όλα ρυθμικά, γοργά, άπαλόχη, τραγούδια που γράφτηκαν όχι για να παρουσιάσει ο κ. Κατσόγιαννης μιὰ συλλογή μέσα στις τόσες άλλες, αλλά από έσωτερική ανάγκη, βαθύ θερησκευτικό συναίσθημα και κάποιο πανανθρώπινο νόνο.

ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΚΟΥΡΜΟΥΛΗΣ

ΚΩΣΤΑ ΜΑΓΕΡ: «Ο Διάβολος μιλεί για τη γυναίκα».

Ένα εϋθυμο βιβλίο. Ένα δροσερό βιβλίο Ένα βιβλίο με χιούμορ. Τέτοιο είναι το νέο έργο του δημοσιογράφου κ. Κώστα Μαγερ, με τον ύποβλητικό τίτλο: «Ο διάβολος μιλεί με τη γυναίκα». Και είναι μιὰ άποκάλυψη μέσα στις φωνές της κλάψας, του παράπνου, της άπελπισίας, που γεμίζουν τις σελίδες των περισσότερων βιβλίων που δια-

βάσαμε φέτο. Είναι μιὰ έξαιρηση που την σημειώνουμε ευχάριστα. Τόσο το θέμα που πήρε ο συγγραφέας, όσο και το γράψιμο είναι περίφημα. Τί θέμα; Θέμα της ήμέρας και των αιώνων: Η γυναίκα. Η γυναίκα με τὰ καπρίτσια της, της άπίτες της και τις χάρες της και τις τσαπληνιές της. Γύρω σ' αυτήν παίζεται πάντα το πανανθρώπινο δράμα. Οι πόλεμοι τυράγγισαν περισσότερους άνδρες άπ' όσους ή γυναίκα; Θά μου επιτρέψετε ν' άμφιβάλλω—θάλεγε ο διάβολος, ως πούμε. Δέ λέει, βέβαια, ένα τέτοιο πράμα, ο Έωσφόρος.

Μά λέει πολλά άλλα νόστιμα, πικάντικα, έξυπνα— τὰ λέει δηλαδή ο συγγραφέας που πήρε ένα φανταστικό Ιντερβιού με το διάβολο και ξαναγύρισε πίσω από τὰ τάρταρα για να μās πει τούτα τὰ χαμπάρια.

Μιὰ άλλη πλευρά του βιβλίου.

Πειράζει τη γυναίκα; Την έξυπνη γυναίκα, τη συγχρονισμένη; Όχι βέβαια. Θά γελάσει και τούτη με την καρδιά της, όπως και ο ύποφαινόμενος Θά περάσει κάποια ώρα ευχάριστη. Κάποτε θ' άφίσει ένα μειδίμα και θά πει: «Βρέ τον μερμπάντη!» Γιατί τέτοιος είναι ο διάβολος, όπως τον παράδοσαν οι αιώνας, εκτός πια από τις βυρειές παραδόσεις των βυζαντινών και των αναστεγαγμών, που δέν έχουν θέση σ' ένα εϋθυμο και δροσερό βιβλίο.

Γενική, λοιπόν, γνώμη πως άρέσει το βιβλίο. Και πως τέτοια βιβλία δέν υπάρχουν πολλά—θαρρώ μήτε ένα στην πλούσια έσοδεία του έντυπου χαρτιού της τελευταίας χρονιάς. Να προχωρήσουμε πέρα πέρα να τ' αναλύσουμε σελίδα προς σελίδα, άράδα προς άράδα, όπως κάνουν οι μεγάλοι και σοβαροί κριτικοί; Θά θυμωμε δ . . . τετραέρατος. Και τέτοιους θυμούς, σαν γελάει κανένας μαζί του και περνά την ώρα του ευχάριστα—τούτο είναι το σπουδαιότερο για μιὰ όμιλία, για ένα βιβλίο—καλύτερα να τους άποφύγει.

Μ. Α.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ - ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ

— Πέντε όμιλίες του «Συνδέσμου Έλλήνων Λογοτεχνών», γίνηκαν τις πέντε περασμένες Κυριακές στη μεγάλη αίθουσα της Αρχαιολογικής Έταιρίας.

—Όμιλητές: ο κ. Ν. Παππός με θέμα ή «Νεοελληνική ποίηση και πεζογραφία». Ο κ. Σ. Σπεράντζας με θέμα «Πέντε νέοι ποιητές (Σπ. Ξανθάκης, Δ. Σιατόπουλος, Μήτσος Τσιάμης, Μαρία Φαλαγγά, Ίσιδώρα Καμαρινέα) Ο κ. Κωστής Βελμύρας με θέμα «Άλλοι νέοι ποιητές» (Γ. Γεραλής, Νώντας Καρυώτης, Όλμος Περάνης, Νώντας Ρουσιάνος και Μπιάνκα Ρωμαίου) και ο κ. ο κ. Σπύρος Παναγιωτόπουλος με θέμα «Έξη νέοι ποιητές» (Λυδία Αύλωνίτου, Γιάννα Βέρα, Πέτρος Δήμας, Νύσης Μεσηνέζης, Μήτσος Λιγύζας και Κώστας Μουσούρης).

— Σ' άλλη διάλεξη δά άκουστέ ο ποιητής της «Συμφωνίας της ζωής και του θανάτου» και προέδρος του «Συνδέσμου Έλλήνων Λογοτεχνών» κ. Γ. Σταμπολής με θέμα «Άλλοι νέοι ποιητές» (Ίωάννα Λοβέρδου, Γ. Καραπάνος, Κ. Κριεζής, Όλγα Σολωμού, Θάνος Βιλιέρης, Μιχ. Κουρμούλης).

NEON ΠΝΕΥΜΑ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ & ΚΡΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΙΔΡΥΤΗΣ - ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ : ΔΙΟΝ. Ι. ΒΟΓΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ ΤΗΣ ΥΛΗΣ : ΜΙΧ. ΚΟΥΡΜΟΥΛΗΣ

Γραφεία — Τυπογραφεία :
 'Οδός ΚΑΠΝΟΚΟΠΤΗΡΙΟΥ 6
 = Τηλ. 54.463 — 24.365 =

ΣΥΝΔΡΟΜΗ :

Έξάμηνος » 300.000
 Τιμή φύλλου : Δρ. 50.000

— Στην πέμπτη διάλεξη τήν Κυριακή 9 Μαΐου, μίλησε ό κ. Σ. Χιλιαδάκης για τούς νέους πεζογράφους κ. Γιάννη Άηδονόπουλο, Κίμωνα Λώλο και Γ. Πολιτάρχη.

— Τήν άλλη Κυριακή δά μιλήσει, ό κ. Φώτος Γιοφύλης για τήν πεζογραφία τών κυριών Άδέλας Μέρλιν και Αλέκας Μαντζουλίμου και τών κ. Σπύρου Γιαννάτου και Σπύρου Ζήση.

— Η δεύτερη χιλιάδα τού λαογραφικού ρεπορτάζ «Στοιχειά και φαντάσματα» τού κ. Μίνου Άνδρουλιδάκη ζοδεύεται πολύ.

— Γενικός Διευθυντής τού Έθνικού Θεάτρου διωρίστηκε ό Ιστορικός τού θεάτρου μας κ. Νίκος Λάσκαρης. Ό κ. Άγγελος Τερζάκης ξαναγύρισε στη μόνιμη θέση τού Γενικού Γραμματέα.

— Ό συνάδελφος κ. Θεμιστοκλής Άθανασιάδης - Νόβας, μίλησε στην Πάτρα για τό έργο τού Παλαμά στην πρώτη επέτειο τού θανάτου τού μεγάλου μας ποιητή.

— Ένδοσιώδη σχόλια έγραψαν για τόν «Βασίλη τόν Άρβανίτη τού κ. Στράτη Μυριβήλη, ό κ. Μιχ. Ροδάς στο «Βήμα», ό κ. Αίμ. Χουρμούζιος στο «Γράμματα» ό Άλκης Θρύλος στην «Πρωτα» και ή κ. Γιάννα Βέρα στην Ίδιαν έφημερίδα.

— Οι «Μορφές τού Θεάτρου» μας τού κ. Μιχ. Ροδά, έχουν, όπως και έπρεπε, μία πρώτη τάξεως επιτυχία κυκλοφοριακή, αφού έχουν και τή συγγραφική.

— Για τούς «Πυράκандους» τής κ. Τίλλας Μπαλή, ή κριτική εξακολουθεϊ ν' ασχολείται με πολύ καλά λόγια για τήν αρτιότητα και δυναμικότητα τού στίχου τής και τόν άδολο λυρισμό τών τραγουδιών τής.

— Σε κομψό τομίδιο ό κ. Γ. Μ. Πολιτάρχης έδωσε «Σκέψεις πάνω στην άγροτική ποίηση τού Δέλφη» που τήν εξετάζει βαθειά και με νόημα. Και σ' αυτό τό βιβλίο τού ό κ. Πολιτάρχης εφαρμόζει τό κοκκιδικό μονοτονικό σύστημα.

— Με τό Ίδιο κοκκιδικό μονοτονικό σύστημα εξεδόδη μελέτη τού κ. Πάνου Γ, Κερασώτη με τίτλο : «Τό έριο, ή έριοπαραγωγή και ή έριοργία ανάμεσα στους αιώνας».

— Έκυκλοφόρησε τό φύλλο τού μηνός Άπριλίου τού

περιοδικού «Εύβοϊκά γράμματα» που βγαίνει στη Χαλκίδα. Έκτός από τήν άλλη, καλή ύλη, αρχίζει και μία σειρά από άρθρα τού έκλεκτου συναδέλφου κ. Γιάννη Σκαρίμπα με τόν τίτλο : «Η πνευματική έπαρχία».

— Η μελέτη τού κ. Διον. Βογοπούλου με τόν τίτλο : «Γύρω από τό πρόβλημα τής εργαζομένης γυναίκας» που κυκλοφόρησε τώρα τελευταία σε βιβλίο, είχε ευύτερη απήχηση στον ήμερήσιο και περιοδικό τύπο.

Ό κ. Κ. Μπαστιάς στη «Βραδυνή», ό κ. Άλ. Λιδωρίκης στην «Ακρόπολη», ό Μητροπολίτης Θεσσαλιώτιδος κ. Ίεζεκιήλ στο «Έκκλησιαστικό Βήμα» κ. ά. έσχολιάσαν με έπαινετικά λόγια τή μελέτη αυτή.

— Στα Γιάννενα βγαίνουν τά «Ήπειρωνικά Χρονικά» που τά διευδύνει έπιτροπή από τούς κ.κ. Χρ. Σούλη, Σωμόπουλο, Στεριόπουλο κ.ά. νέους Ήπειρώτες λογοτέχνες.

— Στη Θεσσαλονίκη βγήκαν τά «Μακεδονικά Γράμματα», 4 φύλλο, με έκλεκτή συνεργασία.

— Έπίσης στη Θεσσαλονίκη κυκλοφόρησε τό 4 τεύχος τού περιοδικού τού έκπολιτιστικού Όμίλου τού Πανεπιστημίου «Ξεκίνημα» με πλούσια ύλη. Μεταξύ άλλων δημοσιεύεται εις τό τεύχος αυτό μελέτη τού καθηγητού Γιάννη Ίμβριώτη με θέμα «Τό κωμικό», μελέτη τού ύφηγητού τής Νέας Έλληνικής Ιστορίας κ. Λ. Βακαλοπούλου με τόν τίτλο «Φιλελληνισμός και Φιλέλληνες, τό τέλος τής μελέτης τού καθηγητού κ. Σιγάλα για τίς δημοτικές βιβλιοθήκες, ποιήματα και διηγήματα φοιτητών, άνασκόπηση τού μηνός, κίνηση τού Έπιστημονικού Όμίλου, κριτική θεάτρου, βιβλιοκρισία κλπ.

— Η τιμηθεϊσα με τό Έπαδλο Παλαμά τού Δήμου Άργους ποιητική συλλογή «Μαϊανδροί» τού κ. Γ. Λογοδέτη εξηντήθη και δόθηκε σε δεύτερη έκδοση.

— Η τακτική κριτική τού συνεργάτη μας Γ. Φουσάρα, που από έλλειψη χώρου δέν μπόρεσε νά μπη σ' αυτό τό φύλλο, δά δημοσιευθή στο έρχόμενο.

ΔΥΟ ΕΡΓΑ ΤΟΥ Κ. ΠΕΤΡΟΥ ΧΑΡΗ

Έγραψαν από καιρό έφημερίδες και περιοδικά για δυό έργα τού με τό λεπτό αίσθημα κριτικού, τού γοητευτικού χρονογράφου και διευθυντού «Ν. Έστίας». κ. Πέτρου Χάρη. Έπιγράφονται : «Ό μακρινός δρόμος» και «Η κρίσιμη ώρα». Δεκαπέντε διηγήματα δά έχει τό πρώτο βιβλίο. Πέντε αισθητικά δοκίμια τό δεύτερο.

Άπ' ό,τι διαβάσαμε είναι πάρα πολύ καλές και οι δυό αυτές εργασίες που έκυκλοφόρησε ό κ. Πέτρος Χάρης. «Ό Μακρινός δρόμος» μάς διδει εικόνες τής ζωής τής προπολεμικής. Και είναι πετυχημένος ό χαρακτηρισμός του. Σάν μακρινός δέν μάς φαίνεται ό προπολεμικός κόσμος και άς μάς χωρίζουν τέσσερα μόνο χρόνια άπ' αυτόν ; Σάν αντίφeggiσμα μιας ζωής που περασε και πάει ; Μά κι ή «Κρίσιμη ώρα» μελετημένος τίτλος. Άντιδιαστολή, άν θέλετε, με τόν πρώτο : «Μακρινός κόσμος» ό παράδεισος που χάσαμε. «Κρίσιμη ώρα», τούτη που περνάμε. Γιατί ό συγγραφέας, σε τούτο τό δεύτερο βιβλίο, έτσι παίρνει τόν άνθρωπο. Στη δραματική, στην κρίσιμη τούτην ώρα τού πολέμου που ζούμε.

Μά τά βιβλία τού κ. Χάρη θέλουν μία πλατειά άνάλυση κι' αυτό δά γίνει σ' άλλο φύλλο.